

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1915 kl. 3 e. m.

Särskilda utskottets nr 1 utlåtande, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skyddskoppypning, dels ock med föranledande därav väckta motioner.

Närvarande: herrar Biörklund, Schotte, Almer, von Geijer, Hult*), Carl Eklundh*), Löwegren*), Holmdahl, Vennerström och Jönsson i Slätåker.

---

*) Ej närvarande vid ärendets sista behandling.

Genom en den 12 mars 1915 dagtecknad proposition, nr 78, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till lag om skyddskoppypning.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehaft följande med anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren
nr 80 av herr Almer,
nr 81 av herr Rosén,
nr 87 av herr Wavrinsky och
nr 88 av herrar Stårner och Nilson, Karl August; samt
inom andra kammaren
nr 213 av herr Bogren,
nr 214 av herr Eriksson i Grängesberg,
nr 215 av herr Bengtsson i Göteborg,
nr 216 av herr Thore,
nr 223 av herr Olausson m. fl.,
nr 225 av herrar Janson i Bråten och Igel, vilken motion är likalydande med nr 88.

Propositio-
nen.

Beträffande det närmare innehållet av ifrågavarande lagförslag får utskottet hänvisa till den kungl. propositionen.

Herr Almers
motion.

Herr *Almer* har i sin ovannämnda motion anført:

»I en till riksdagen avlåten kungl. proposition nr 78 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen antaga en lag om skyddskoppypmpning. Gällande författning föreskriver att det åligger föräldrar och målsmän att låta vaccinera sina barn under de 2 första levnadsåren. I § 2 av nämnda lagförslag heter det, att barn skall undergå skyddskoppymning senast det kalenderår, då det fyller sex år. Praktiskt taget kommer nog denna bestämmelse att verka så, att de flesta barnen bli ovaccinerade tills det sjunde levnadsåret. En så lång framflyttning av tiden för den obligatoriska barnvaccinationen synes böra framkalla starka betänkligheter mot lagförslaget. Var och en som sysslat något med dessa ting har säkert i livligt minne vilken skillnad det är att vaccinera det 1 à 2-åriga barnet eller en som sluppit undan till längre fram. Redan 6-åringen har sin bestämda vilja och vet att göra den gällande såväl hos mamma som pappa och har då hans fantasi stimulerats med historier ur »Förbundets mot vaccination» skrifter, så blir det helt visst trevligt för vaccinatören, även om han, som det nya lagförslaget förutsätter, är läkare. Därtill kommer, att barn i denna ålder få sköta sig själva och äro långt ifrån aktsamma om sig, på grund varav skyddskopporna ej äro så skyddade för åverkan hos sexåringen som hos det mindre barnet, som åtnjuter moderns ständiga omvårdnad. En annan fördel, som tillkommer särskilt det första levnadsåret som vaccinationstid, är att reaktionen mot vaccination i allmänhet förlöper lindrigare. Vidare få vi genom framflyttningen av vaccinationstiden 4 årsklasser ovaccinerade mera än hittills och detta just bland de mottagligaste. Vi få komma ihåg att smittkopporna före tvångsvaccinationens införande var företrädesvis en barnsjukdom, och det kan befaras att den ifrågasatta ändringen kan ånyo göra kopporna till en den lägre barnålderns speciella sjukdom. Vid en smittkoppsinvasion bliva dessa 5 à 6-årsklasser helt visst en gynnsam jordmån för smittans vidare spridning. Det är nämligen inte blott i skolorna som barnet är utsatt för smitta. I fråga om koppsmitta så är det väl snarare hemmen som få ta emot den första stöten. Den resande, sjömannen, hamnarbetaren, som ådragit sig smitta, föra den väl i första hand till hemmen.

De invändningar, som gjorts mot den nuvarande vaccinationstiden, äro att barnadödligheten är större under de 2 första levnadsåren, särskilt det första. Men denna barnadödlighet minskas ej genom vacci-

nationens framflyttning. Den har som bekant andra orsaker. Detta nedgives i utredningsförslaget, men för att ej vaccinationen skall få skenet mot sig av att vara en faktor i barnadödligheten, så framflyttas tiden till den 6:te levnadsåret. Det 3:dje året torde vad hälsotillståndet bland barnen beträffar ej stå synnerligen långt efter det 6:te. Om man nu anser, att man i en så allvarlig sak skall falla undan för »skenet», så torde detta vunnits lika mycket med att i lagförslaget bestämma 3:dje året i stället för 6:te som yttersta gräns för barnvaccineringen.

Då jag ej funnit tillräckligt bärande skäl anförda för ett frångående av den nuvarande vaccinationstiden och då den föreslagna tiden befunnits allt annat än lyckligt vald, får jag således hemställa,

att riksdagen måtte besluta antaga dels följande ändrade lydelse av § 2 i ovanberörda lagförslag: »Barn skall undergå skyddskoppypmpning senast under det kalenderår, då det fyller två år», dels de ändringar i lagförslaget i övrigt, som härav kunna föranledas.»

Herr *Rosén* har i sin ovanberörda motion anfört:

Herr Roséns
motion.

»Den utredning rörande behovet av ändringar i nu gällande föreskrifter om skyddskoppypmpningen, som ligger till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 78, synes icke vara så allsidig som man med hänsyn till 1908 års riksdagsskrivelse i ämnet och den tidsrymd, varunder utredningen fortgått, haft anledning förvänta.

Medicinalstyrelsens i den kungl. propositionen intagna redogörelse för smittkoppornas härjningar i Kina och Indien 1000 år före vår tidräkning är givetvis av intresse, men denna såväl som åtskilligt annat torde knappast äga något större värde för bedömande av frågans nuvarande läge i vårt land. Av större betydelse skulle det onekligen hava varit om en mera ingående uppmärksamhet ägnats åt den av riksdagen uttalade meningen dels att »man givetvis först borde söka efter orsakerna till de fel som hittills vidlått skyddskoppypmpningen», dels även frågan om »vaccinationstvängets upphävande eller begränsning».

Den förstnämnda frågan beröres med synnerligen varsam hand. Professor Key-Åberg siar att först när »ympningen bliver ett operativt ingrepp, som ej får utföras av annan än legitimerad läkare», skall »skyddskoppypmpningen lyckas återvinna det förtroende den en gång haft». Medicinalstyrelsen synes dela denna uppfattning. Ympningens misslyckande torde — säger styrelsen — i flertalet fall bero på felaktig

förvaring av lymfan samt bristfällig teknik, men styrelsen beräknar att dessa båda anledningar skola falla bort, då ympningen lägges i mer kompetenta händer. Då medicinalstyrelsen nyligen erkänt sin oförmåga att fylla ens det allra oundgängligaste behov av läkare i vissa trakter av Norrland är det egendomligt, att man kan ifrågasätta, att legitimerade läkare företrädesvis skola verkställa all vaccination.

Emellertid torde man kunna ifrågasätta, huruvida ett bättre resultat verkligen kommer att ernås genom en sådan förändring. För egen del är jag övertygad om att medicinalstyrelsens ifrågavarande förmodan och beräkning icke är riktig. Denna min uppfattning grundas icke på lösa antaganden, utan på de ämbetsberättelser som under åren 1911, 1912 och 1913 avgivits av svenska militärläkare, vilka berättelser erbjuda ett mycket intressant material för denna frågas bedömande. Att man under den allsidiga utredningen icke synes hava fäst något avseende vid dessa rapporter och de statistiska uppgifter, som arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse upprättat med ledning av desamma, är beklagligt. Man har icke saknat kännedom om dessa berättelser, därom vittnar det förhållandet att militärläkarnas däri framförda klagomål över de värnpliktigas vägran att låta underkasta sig den för närvarande frivilliga revaccinationen återgivits i propositionen. För frågans allsidiga belysning är det dock nödvändigt att komplettera de uppgifter, som förekomma i propositionen, med andra i samma berättelser förekommande intressanta redogörelser för verkningarna av vaccinationen.

Jag skall till en början anföra ett sakkunnigt bevis för att vaccinen icke är ofarlig. I 1911 års berättelse anför läkaren vid Göta ingenjörkår, att den använda animala vaccinen visade sig »oerhört verksam och gjorde genom lymfademiter, brandiga sår etc. en stor del av de revaccinerade för avsevärd tid otjänstbara». Av 278 revaccinerade ha i statistiken 271 fall förts under rubriken »gott» resultat, 1 betecknas såsom »osäkert» och 6 gåvo »intet» resultat.

Exemplen på vaccinens ojämnhet och oduglighet äro mångfaldiga. I propositionen angives, att vid Upplands infanteriregemente år 1911 ingen värnpliktig befanns villig att underkasta sig revaccination. Där emot söker man förgäves efter uppgiften om att 30 personer revaccinerades vid regementet, men att intet enda fall gav gott resultat, medan 3 gåvo osäkert resultat.

Beträffande Norrlands artilleriregementes detachment i Boden lämnar propositionen följande upplysning: »revaccination verkställdes å de nyantagna rekryterna samt 13 värnpliktiga vid 8:de batteriet, å de övriga batterierna vägrade samtliga beväringarna att undergå vac-

cination». I propositionen har däremot icke medtagits den i samma läkareberättelse lämnade upplysningen att »hos alla de vaccinerade blev resultatet = 0, vilket måste bero på oduglig vaccin».

I 1912 års läkareberättelser inhämtas ävenledes åtskilligt av intresse.

Vid Kronobergs regemente voro 2 man av 550 benägna för att underkasta sig revaccination.

Vid Hallands regemente vägrade större delen att revaccinera sig. Läkaren berättar härom: »Sorgligt nog har man anledning att antaga, att några students agitation var anledningen till de övrigas vägran. Bland dessa fanns det även en medicine studerande, vilken dock efter en allvarlig föreställning av läkaren om det oriktiga, ja som blivande läkare i hög grad klandervärda uti att föregå med så dåligt exempel, blev skamsen och lät revaccinera sig». Resultatet blev att av 183 revaccinerade 29 gåvo gott resultat, 21 osäkert och 133 intet.

Södra skånska infanteriregementet: »Revaccination har utförts allenast å 51 värnpliktiga, som frivilligt anmält sig. Den lämnade hos alla intet resultat».

Skånska dragonregementet: »Revaccination har under året ingen vägrat att underkasta sig. Tyvärr var den först mottagna vaccinen underhållig (för gammal?), så att de flesta fingo vaccineras om, och resultatet blev ändå långt sämre än vanligt. Vid möjlig mobilisering torde omvaccinering behövas».

Jönköpings regemente: »Skyddskoppym্পningen har även för detta år visat ett resultat, som ytterligare visar nödvändigheten av ändrade bestämmelser rörande densamma». Resultat: 32 gott, 151 intet.

Kalmar regemente: »Även i år har flertalet värnpliktiga vägrat låta revaccinera sig. Antalet revaccinerade är dock relativt stort eller 195». Resultat av i statistiken upptagna 257 fall: 94 gott, 9 osäkert, 154 intet.

Västgöta regemente: »Med vaccinationsfrågan — en i våra dagar mycket debatterad fråga — synes såväl de fast anställda som beväringen vara på det klara. Endast två (2) revaccinationer hava förekommit vid regementet, en å en fast anställd och en å en värnpliktig». Resultat: gott.

Bohusläns regemente: »Endast två värnpliktiga hava 1912 varit villiga att låta revaccinera sig. Även en del officerare tyckas hava fått klart för sig, att revaccinationen är onödig, ja kanske till och med skadlig, så att, om de ock icke direkt avråda sina underlydande att underkasta sig densamma, de likväl genom sitt uppträdande och sina uttalanden visa dem, huru litet värde de tillmätta ympningen. Då så-

ledes hela påbudet om revaccinering förlorat förutsättningarna för den avsedda nyttan, bör det upphävas hellre än förfalla till ett tomt gyckel-spel. Det duger visserligen icke, när det gäller soldater, att giva godt-tycket fritt spelrum». Resultat: 1 gott, 1 intet.

Karlsborgs artilleribataljon: »Av de värnpliktiga vägrade större delen att låta revaccinera sig». Resultat: 15 gott, 87 intet.

Göta trängkår: »Allmän vaccinationsvägran förekom även detta år. Dylik vägran tycks hava övergått till en så att säga modesak, ty att någon vidare allmän reflektion över vaccinationens påstådda skadlighet skulle förekomma hos den värnpliktiga allmogen får väl uteslutas».

Intendenturskolorna å Karlsborg: »Alla de värnpliktiga vägrade låta revaccinera sig».

Skaraborgs regemente: Ingenting nämnes om revaccinationen, men av statistiken framgår, att detta regemente stod främst i riket i fråga om antalet revaccinerade, eller 650. Av dessa gävo ej mindre än 606 intet resultat.

Svea trängkår: »För att här i våra trakter, där en synnerligen häftig antivaccinatorisk propaganda under många år bedrivits, få de värnplik-tige revaccinerade, måste ovillkorligen de nu gällande bestämmelserna för revaccination ändras». Resultat: 6 gott, 4 osäkert, 10 intet.

Livregementets dragoner: »Revaccination av både stam och beväring har företagits vid inryckningen. De värnpliktiga å 2 skvadroner hava nekat att låta vaccinera sig, på grund av att de läto leda sig av ett par uppviglare». Resultat: 114 gott, 43 osäkert, 78 intet.

Upplands artilleriregemente: »Revaccinationen lämnade gott resultat uti 90—95 procent av fallen. Alla värnpliktiga vägrade att låta sig vaccineras samt en fast anställd, varför han blev ådömd bestraffning (10 dagars vaktarrest)».

Norrbottnens regemente: »År från år synes benägenheten att undan-draga sig revaccination tilltaga, och snart är det ingen, som kan förmås härtill. Delvis torde nog befälet vara skuld till detta, ty numera till-frågas alltid de värnpliktiga först av sin kompanichef eller någon annan, om det är någon, som önskar undergå den föreskrivna behand-lingen, och mången ger på samma gång en ganska tydlig vink om, att den som ej vill slipper. Följden är naturligtvis den, att så gott som alla säga nej». Resultat: 8 gott, 29 intet.

Norrlands artilleriregementes detachement i Boden: »Revaccination har 1912 lämnat samma resultat som föregående år. De värnpliktiga vägrade så gott som samtliga att underkasta sig ympningen». Resultat: 36 intet.

Bodens artilleribataljon: »Resultatet av revaccinationen av de fast anställda har varit dåligt, vilket jag anser bero på dålig vaccin. Endast en värnpliktig har låtit revaccinera sig». Resultat: 13 gott, 4 osäkert, 22 intet.

Bodens ingenjörkår: »Revaccinationen har givit dåligt resultat, vilket jag anser bero på dålig vaccin. Av de värnpliktiga voro endast 7 villiga att underkasta sig revaccination, och då denna ej lyckades vägrade de att låta göra om densamma». Resultat: 18 gott, 10 osäkert, 22 intet.

Gottlands infanteriregemente: Resultat: 7 gott, 51 intet.

Gottlands artillerikår: Resultat: 13 gott, 42 intet.

Positionsartilleriregementet: Resultat: 58 intet.

Första livgrenadjärregementet: Resultat: 79 gott, 363 intet.

Kronprinsens husarregemente: Resultat: 19 gott, 2 osäkert, 223 intet.

Även 1913 års läkareberättelser innehålla åtskilligt, som är betydande för vaccinationsfrågan.

Skånska dragonregementet: »Revaccination har icke någon vägrat underkasta sig, ehuru vaccinationen liksom förra året på de allra flesta måste göras om på grund av underhaltig vaccin». Resultat efter den förnyade vaccineringen: 210 gott, 190 intet.

Vendes artilleriregemente: »Vaccinationsämnet har icke medfört önskat resultat å någon av de vaccinerade». Antalet meddelas icke.

Västgöta regemente: »Revaccinationen kan, praktiskt taget, anses ha upphört, då endast tre värnpliktiga frivilligt ha inställt sig till revaccination». Resultat: intet.

Älvsborgs regemente: »Ingen enda beväringssrekryt lät revaccinera sig».

Dalregementet: »Vid vaccination erhöles intet positivt resultat; då ej användning fanns för återstoden av innehållet i vaccinkärlet, vaccinerades därmed en del civila personer, även ett barn, förut ovaccinerat, samtliga med negativt resultat, och måste därför den sist hitsända portionen vaccinämne för kronan hava varit avirulent. — För att råda bot på det här vid regementet sedan fem år rådande missförhållandet, att de värnpliktiga ej låta sig revaccineras, är meningen att kommande år ej fråga om villighet, utan helt enkelt kommendera till revaccination kompanivis, varefter protest må avgivas av dem som så önska.»

Västmanlands regemente: »Beträffande revaccinationen, synes av bilagan, att resultatet varit klent, såväl kvantitativt, som kvalitativt. Det förra torde både kunna och med snaraste böra avhjälpas genom en författning, som påbjuder, att varje man, vare sig fast anställd eller

värnpliktig vid inträdet i krigstjänst är skyldig att låta revaccinera sig, med de undantag, som ju lämpligen skola göras för dem, som haft smittkoppor eller nyligen med framgång revaccinerats. Att resultatet blivit kvalitativt klen, beror helt visst på, att vaccinen varit av underhållig beskaffenhet.» Resultat: 11 gott, 29 osäkert, 205 utan resultat.

Hälsinge regemente: »Revaccination har utförts på volontärrekryterna, men alla beväringarna utom 3 vägrade att låta revaccinera sig. Ett större antal hade av kompanicheferna antecknats som villiga och vaccin för dessa rekvirerats, men då det kom till kritan hade de av någon låtit intala sig att bestämt vägra.»

Västernorrlands regemente: »Samtliga värnpliktiga tillhörande regementet ha vägrat undergå revaccination».

Norrlands dragonregemente: »Revaccinationen har gått lyckligt och väl denna gång — endast en värnpliktig av 133 nekade absolut att låta revaccinera sig». Resultat: 63 gott, 140 intet.

Norrlands artilleriregemente: »Revaccinationen har lämnat särdeles dåligt resultat (cirka 25 %), vilket är desto mera beklagligt, som i år de flesta värnpliktiga låtit vaccinera sig». Resultat: 53 gott, 16 osäkert, 171 intet.

Bodens artilleribataljon: »Endast 5 värnpliktiga ha medgivit revaccination. Resultatet av densamma har varit mindre tillfredsställande både hos fast anställda och värnpliktiga, ehuru samma vaccin användes som vid ingenjörskåren, varest det var betydligt bättre».

Gottlands artillerikår: Läkaren yttrar ingenting om vaccinationen, men av statistiken framgår att samtliga 72 fall gävo intet resultat. Samma var förhållandet vid infanteriskjutskolan å Rosersberg och Norrlands trängkår.

Smittkoppsepidemien i Stockholm under år 1913 hade till följd, att de värnpliktiga vid regementena i huvudstaden i allmänhet läto revaccinera sig. Härom inhämtas av läkarnas berättelser följande.

Vaxholms grenadjärregemente: »Även under det gångna året har regementet varit förskonat från svåra epidemier. Ett tillbud därtill av allvarsam art yppade sig med smittkoppsutbrottet i Stockholm. Den hotande faran medförde det goda, att revaccinationen omfattades med betydligt ökat intresse. Hela beväringstyrkan, med några få undantag, lät nu revaccinera sig utan invändningar, under det att i vanliga fall blott ett ringa fåtal pläga underkasta sig denna skyddsåtgärd.» Resultat: 403 gott, 18 osäkert, 146 intet.

Livgardet till häst: »Vid vaccinationen, som verkställdes under april månad samtidigt med den i huvudstaden hotande faran för allmän

smittkoppsepidemi, inträffade det ovanliga, att beväringssrekryterna utan undantag voro villiga att låta revaccinera sig.» Resultat: 85 gott, 122 intet.

Svea artilleriregemente: »Från revaccination undandrogo sig av de värnpliktige i år endast omkring 15 %, detta helt visst beroende på den i staden vid tiden för revaccinationen hotande smittkoppsepidemien. Då man betänker att revaccination är en av alla sakkunnige nödig befunnen åtgärd till arméns fromma, måste för var och en sunt tänkande klart framträda det onaturliga i att en bestämmelse som den nämnda skall kunna lägga hinder i vägen för genomförande av ett så viktigt hygieniskt profylaktiskt förfarande.» Resultat: 162 gott, 214 intet.

Svea ingenjörkår: »Revaccination av samtliga värnpliktiga och fast anställda rekryter företogs liksom föregående år dagen efter de vapenföra värnpliktigas inryckning. Ingen 'vaccinationsvägran' förspordes utan samtliga blevo utan invändning vaccinerade.»

Svea trängkår: »Tack vare den koppepidemiskräck, som under våren förefanns i vårt land, behagade de flesta av våra beväringssrekryter i år låta revaccinera sig utan alltför mycken föregående övertalning. Tyvärr var den från statsmedicinska anstalten erhållna vaccinen oduglig, så att resultatet av revaccinationen blev lika med 0, såväl för våra värnpliktige som för de barn och övriga civila, som vaccinerades.» Resultat: 4 gott, 4 osäkert, 208 intet.

Resultatet av skyddskoppymplingen vid armén under åren 1911—1913 framgår av följande siffror:

År.	Antal revaccinerade.	R e s u l t a t.		
		Gott.	Osäkert.	Intet.
1911	10,079	5,979	583	3,517
1912	7,930	3,292	360	4,278
1913	15,015	7,727	580	6,708
	33,024	16,998	1,523	14,503

Härav framgår att vaccinen »slagit an» på i medeltal 51 % av de revaccinerade. Av medicinalstyrelsens berättelse om den allmänna hälso- och sjukvården år 1912 inhämtas, att antalet levande födda år 1911 uppgick till 132,877, att antalet med framgång vaccinerade år 1912 uppgick till 72,284 och att procenten med framgång vaccinerade uppgick till 54,36. Jämföras resultaten för år 1912 finner man, att beträffande barnen 54,36 % blivit med framgång vaccinerade, medan detta är förhållandet med allenast 41 % vid armén. Då man väl icke får antaga att statsmedicinska anstalten levererat sämre vaccin till

regementena än till landets vaccinatorer, vill det synas som om de olägenheter, vilka enligt medicinalstyrelsens beräkning skola falla bort då vaccinationen överlämnats i mera kompetenta händer, icke blott komma att kvarstå utan i betydlig grad ökas. Ty all vaccination vid regementena, där det vida sämre resultatet uppnåtts, har ju verkställts av militärläkare, vilka givetvis fylla de fordringar som kunna ställas på fullt kvalificerade vaccinatorer.

Såsom framgår av medicinalstyrelsens uppgifter rörande skyddskoppypmpningen år 1912 vaccinerades föga mer än hälften av antalet födda. Förhållandet är sannolikt icke väsentligt gynnsammare under något år. Enligt medicinalstyrelsens uppgift upphör vaccinen skyddande verkan efter 10 år. Man kan härav räkna ut, att då nära hälften av barnen icke alls vaccineras, och då var och en över 12 år, som icke revaccinerats, måste hänföras till de ovaccinerade, antalet av de senare torde uppgå till minst 75 % av landets befolkning. Man frågar sig då, vad tvångsvaccination skall tjäna till. Det finns ju också legitimerade läkare som erkänna att vaccinationstvånget numera icke erfordras. En läkare har på min förfrågan om hans uppfattning förklarat, att tvånget var behöfligt på den tid då postgången var dålig, telegraf och telefon saknades och pressen hade ringa spridning, men i våra dagar, då underrättelsen om ett uppträdande smittkoppsfall spredes över hela landet på några timmar, kunde han icke anse tvånget nödvändigt.

Att vid en uppstående smittkoppsepidemi befolkningen tämligen allmänt vaccinerar sig, ådagalades i Stockholm år 1913. Åtskilliga utdrag av militärläkarnas berättelser för samma år, som härövan återgivits, bära också vittnesbörd därom, enär de värnpliktige vid huvudstadens regementen underkastade sig revaccination. Men då en läkare skriver, att »tack vare den koppepidemiskräck, som under våren förefanns i vårt land, behagade de flesta av våra beväringssrekryter i år låta revaccinera sig utan allt för mycken föregående övertalning», men samma läkare därjämte nödgas förklara, att »den från statsmedicinska anstalten erhållna vaccinen var oduglig, så att resultatet av revaccinationen blev lika med 0, såväl för våra värnpliktige som för de barn och övriga civila, som vaccinerades», så har man svårt att förstå huru en allmän tvångsvaccinering kunnat bereda läkaren någon glädje eller befolkningen något som helst skydd emot smittkoppor. Och förhållandet är ju likartat på många håll och under varje år.

Oviljan emot vaccinationstvånget är stor, och det synes icke föreligga några skäl som tala för att statsmakterna genom tvångets skärp-

ning böra öka densamma. För tvångets avskaffande ha röster höjts även inom läkarekåren. I det av medicinalstyrelsen och särskilt tillkallade sakkunniga avgivna betänkandet angående skyddskoppypningens ordnande uppgives att bland de från 985 läkare inkomna svaren på frågan om den obligatoriska skyddskoppypningens behövlighet »visa endast 12 större eller mindre tvekan». Det är aktningvärt, att antalet blivit så stort. Av dessa yttrar badläkaren W. Bergwall, Norrköping: »Då tvångsvaccinering numera genom de förbättrade hygieniska förhållandena m. m. är obehöfvig, bör den borttagas med uttalande av den oerhört stora nytta den gjort. Ständig tillgång på fullgod vaccin bör dock finnas för vaccination av dem, som önska bliva vaccinerade». Med. lic. N. A. Nilsson, Örebro: »Vaccinationen bör hädanefter vara en fullt frivillig sak, möjligen obligatorisk vid *hotande* epidemi». Numera kan ju fullständig isolering åstadkommas, och då faller det viktigaste skälet till vaccinering obligatoriskt alldeles bort». Med. lic. Wilhelm Sjögren, Sollefteå, anser att vaccinationstvänet bör avskaffas bland annat »medan, på grund av den till tiden begränsade immuniteten, de flesta nu levande äro att betrakta som icke skyddade och revaccinationen avtar». Provinsialläkaren Anders Lindwall, Berg, »tillråder bestämt upphävandet av spädbarns allmänna tvångsvaccinering».

Det synes, som om vaccinationen bör vara en fullt frivillig sak, möjligen obligatorisk vid *hotande* epidemi. Vederbörande hälsovårdsmyndighet bör äga rätt att, när fall av smittkoppor yppat sig inom distriktet eller fara därför särskilt synes hota, påbjuda obligatorisk vaccination i den utsträckning, som kan anses lämplig. Tillfälle till vaccination mot bestämd avgift bör ständigt stå dem till buds, som frivilligt önska begagna sig därav.

På grund av det anförda får jag hemställa,

att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 78, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om nytt förslag till lag om skyddskoppypningens ordnande, grundat på vaccinationstvänets upphävande och ersättande med obligatorisk, lokalt begränsad vaccinationsskyldighet, när fall av smittkoppor yppat sig inom orten eller fara därför särskilt synes hota.»

Herr *Wavrinsky* har i sin ovan omförmälta motion anført:

»Det är obestriddligt, att det förslag till lag om skyddskoppypning, som innehålles i Kungl. Maj:ts proposition nr 78 till årets riksdag, i

Herr Wavrinsky's motion.

flera avseenden betecknar ett framsteg i förhållande till 1853 års ännu gällande vaccinationsreglemente och därför så till vida bör hälsas med tillfredsställelse.

Men denna tillfredsställelse minskas i betydlig grad när man erfar att Kungl. Maj:t icke funnit skäl att i ringaste mån tillmötesgå det med ständigt växande omfång och intensitet framträdande och, som det synes mig, på goda grunder stödda kravet på det allmänna vaccinationstvångets upphävande och ersättande med framför allt föreskrifter och anordningar för sträng isolering och desinfektion i nödig utsträckning för att möta faran vid inträffande sjukdomsfall eller misstanke om smitta.

I statsrådsprotokollet för den 12 mars 1915 åberopas som stöd för tvångets icke blott bibehållande utan *utsträckning*, vilket senare riksdagen hittills mycket bestämt motsatt sig, att frågan, huruvida folkvaccineringen är ett nödvändigt medel i kampen mot smittkopporna nära nog enhälligt av landets medicinska läroanstalter och myndigheter samt läkarekår*) besvarats med ja samt att utlandets erfarenheter och lagstiftning i alldeles övervägande grad gå i samma riktning.

Det är ju också en imponerande sammanhållning på auktoritativt håll som härmed får uttryck. Att en sådan enighet måste väga tungt inför dem som skola träffa ett avgörande är mycket naturligt. Men är det manne icke en ganska vanlig, för att icke säga naturlig företeelse, att en kår av yrkesmän såväl som kammarlärd — låt vara med de allra största förtjänster för övrigt — så fastnat i en föreställning som byggts på en gång rådande förhållanden, att den länge blir otillgänglig för all kritik, ehuru tiderna förändrats.

Har verkligen vid den nu av medicinalstyrelsen verkställda »allsidiga» utredningen oppositionen blivit tillbörligt hörd och respekterad? Ha anhängarna av det allmänna tvångets upphävande och anhängarna av dess bibehållande mötts inför samma så vitt möjligt *opartiska* forum, vilket väl riksdagen avsåg med sin skrivelse i ämnet? I båda kamrarna betonades *starkt* vid beslutets fattande, att utredningen måste bli verkligt allsidig och opartisk. Hade det icke varit en väl behövlig styrka hos detta nu föreliggande förslag till tvångets fastslående och utsträckning, vilket möter så växande och intensivt motstånd ur alla samhällslager, att de misstag, vartill motståndarna till den föreslagna lagen måhända göra sig skyldiga vid sitt bedömande, blivit tydligt och övertygande ådagalagda, att dessa *motståndare i god tro* så att säga *slagits med sina egna vapen* av den starka, kompakta majoriteten av fackmän. Om en

*) Dock endast 940 läkare av omkring 1600 — 60 %.

mening, som den oppositionen i detta fall förfäktar, i en angelägenhet som så djupt ingriper på familjelivets ömtåligaste, känsligaste område som denna gör — om denna mening ringaktande och ensidigt behandlas såsom obehörig och fostrad av villfarelse, utan att obehörigheten och villfarelsen fullt och opartiskt ådagaläggas, så grundlägges därigenom naturligen i ännu högre grad misstro och ovilja i stor utsträckning mot lagen.

»Den viktigaste huvudfrågan är givetvis, om den obligatoriska vaccineringen av hela nationen under barndomen bör bibehållas eller ej. Vid bedömandet härav måste man till en början göra klart för sig, att ett jakande svar på denna fråga visserligen icke följer som ett korrolarium till uppfattningen om att vaccinationen lämnar ett visst individuellt skydd mot smittkopporna.

Man måste också lämna klara bevis för att smittkopporna utgöra en stor fara för samhället och att den obligatoriska vaccineringen av hela nationen i barndomen är ett effektivt och för samhället outhärligt skydd mot denna fara. Jag kan icke finna, att i betänkandet tillräckliga skäl förebragts för en sådan uppfattning». Så uttalar sig en så erkänt i dessa frågor omdömesgill fackman som professor I. Holmgren vid Karolinska Medicokirurgiska institutet^{*)}. Och de läkare och fysiologer som med honom instämma eller stå tveksamma äro långt flera än de som djärvas framträda och klarlägga sin från majoritetens avvikande uppfattning.

Stode endast lekmän på den ena sidan och fackmän på den andra, vore det ju en betänkligh svaghet för de förras position. Men så är alls icke förhållandet som vi se. I alla länder, där denna kamp för och emot det allmänna vaccinationstvånget föres, stå också läkare på oppositionens sida, mot det allmänna tvånget, och därtill läkare, vilkas kompetens att bedöma denna fråga ej kan jävas. I Italien har ju ej mindre än 215 läkare uppträtt offentligt mot vaccinationen.

Man frågar sig ovillkorligen: varför dessa allmänna tvångsåtgärder av för så många motbjudande och upprörande art mot en enda infektionssjukdom, som icke längre hotar på nära håll och som i vanliga fall förlorat sin epidemiska karaktär i vår tid med andra och bättre försvarsmedel mot sjukdomen än förr? Skulle man fortsätta med allmän tvångsbehandling av liknande slag i fråga om varje infektionssjukdom, som toge en större utbredning, och sedan fortsätta därmed sedan sjukdomen i landet kvävts och faran av smitta reducerats till ett minimum, så skulle väl detta slags hälsovård beröva nationen dess bästa

^{*)} Andre överläkare vid Serafimerlasarettet i Stockholm.

livskraft och verka mera ödesdigert än själva sjukdomarna, mot vilka man vill skydda sig.

Vad man har skäl att vänta är:

energiskt vidtagna hälsovårdsåtgärder, vilka äro egnade att till det yttersta tillvarataga och utveckla barnens naturliga krafter alltifrån — ja, redan *före* födelsen, så att det uppväxande släktet — blir allt mäktigare att motstå de osunda och ogynnsamma inflytelser, vilka ej kunna undgås;

en allmän och grundlig vägledning i och fostran till enskild hälsovård samt systematiskt vidtagna anstalter för att vid hotande fara för utbredning av smittosam sjukdom de såsom smittobärare misstänkta och de sjuke må kunna isoleras, deras smittoförande tillhörigheter desinficeras och vaccination tillgripas endast i den utsträckning, som av faran i varje fall oeftergivligt påkallas.

Nu utsätter man i första hand *de motståndssvaga barnen över lag och ytterligare ynglingarna*, nationens dyrbaraste egendom, för den konstaterade faran av ett ympgift, medan, med de skyddsmedel, som numera stå till buds, i varje fall *endast ett fåtal* personer behöva utsättas för smitta av det farligare koppgiftet. När härtill kommer att ympningen sker endast *en gång* allmänna och i regeln upprepas endast för värnpliktige och sjukvårdare under det att koppornas skyddande förmåga anses räcka endast 7 till 10 år, varigenom nationens stora flertal är på detta sätt oskyddat, och att ympningen visst icke utgör något absolut skydd mot kopporna, så må man ej undra på att en häftig gensaga mot den allmänna tvångsvaccineringen av barn reses från föräldrars och barnens målsmäns sida.

Man anmärker från vederbörande myndigheters sida att allmänna skyddsanordningar för isolering och internering m. m. dyl. i den utsträckning som skulle behövas, om tvångsvaccineringen eftergäves, bli alltför dyrbara. Det beror på hur omtänksamt dessa anordningar planeras och utföras. Flyttbara sjukbaracker på centrala platser kunna på järnväg, ångbåt eller lastautomobiler sändas till vilken hotad plats som helst och en rörlig kår av sjukvårdare kan hastigt mobiliseras för varje fall till hjälp åt hotade kommuner, om så påfordras.

I nära anslutning till professor I. Holmgrens i Karolinska institutets lärarekollegium avgivna yttrande i fråga, återgivet i statsrådsprotokollet över detta ärende sidorna 36—39 och återopande motiveringen för min motion nr 5 i andra kammaren år 1908 finner jag, att Kungl. Maj:ts förslag till lag om skyddskoppympning i sin nuvarande omfattning ej bör bifallas.

Den engelska lagstiftningen ger anvisning om, hur humanitetens krav kan tillfredsställas även om vaccinering som regel kvarstår.

På det att den engelska s. k. samvetsklausulen må inom utskottet komma till allvarlig prövning upptager jag härmed densamma såsom det minsta krav som från tvångsvaccinationens motståndares sida framställles, så länge icke behovet av allmän tvångsvaccinering blivit allsidigt och fullt opartiskt prövat och dess nödvändighet ådagalagd.

Den engelska förordningen av år 1907, som reglerar förfarandet för att vinna frihet från vaccinering, bestämmer, att föräldrar endast ha att inför fredsdömare (eller annan behörig) inom fyra månader efter barnets födelse under edlig förpliktelse avgiva en helt kort skriftlig förklaring därom, att de äro övertygade om vaccinationens skadlighet för barnets hälsa, och att inom sju dagar därefter insända förklaringen till distriktets vaccinationsföreståndare.

En anordning i nära överensstämmelse härmed men lämpad efter våra förhållanden torde vara väl förtjänt av särskilda utskottets övervägande. Till utskottets förfogande överlämnar jag för belysning av detta ämne ett exemplar av: Royal Commission on vaccination. Report of the Dissentient commissioners. With extracts from the final report of the commission, 1901.

England, som före 1898 hade stränga tvångslagar och delvis omvaccinering, har, sedan tvånget avlöstes av den nya akten 1907, oaktat den stora smittofara, för vilken detta land på grund av sin oerhört starka och omfattande handelstrafik är utsatt, att uppvisa en *avsevärt mindre* dödlighet i koppor på miljon innevånare än Tyskland med sitt ytterligt stränga vaccinationstvång.

Det är anmärkningsvärt, att det i England för närvarande lär finnas omkring 3 miljoner ovaccinerade barn utan att detta förhållande föranlett någon åtgärd till inskränkning i den medgivna friheten från vaccinering.

På grund av vad här anförts hemställer jag vördsamt,

att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts föreliggande förslag till lag om skyddskoppympning; men tillika hos Kungl. Maj:t anhålla om nytt förslag i samma syfte — skydd mot koppsmitta — i vilket alla bestämmelser om allmän tvångsvaccinering utgå och i stället det yttre skyddet beredes genom föreskrifter och anordningar för effektiv karantäninternering eller isolering av misstänkta smittobärare och sjuke samt desinfektion av deras

smittoförande tillhörigheter — för vilket ändamål flyttbara sjukbaracker anskaffas och förvaras på centrala platser och sjukvårdarekårer göras mobiliserbara för inträffande fall av smitta — samt vaccinering endast i den utsträckning som i varje fall av farans omfång oeftergivligt betingas;

eller, om detta ej kan medgivas, att sådan inskränkning i vaccinationstvånget införes som avses med den ovan åberopade engelska vaccinationsakten av 1907.»

Herrar Står-
ners och
Nilsons samt
Jansons och
Igels
motioner.

Herrar *Stårner* och *Nilson* samt *Janson* och *Igel* hava i ovan nämnda likalydande motioner anført:

»Motståndet mot tvångsvaccinationen, som över hela världen blivit allt starkare, har även inom vårt land gjort sig allt mer gällande. Då det visat sig omöjligt att upprätthålla de nuvarande ovillkorliga tvångslagarna såsom alltför rigorösa och föråldrade, beslöt 1908 års riksdag att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig skrivelse om en allsidig utredning av vaccinationsfrågan.

Vad riksdagen främst med denna skrivelse åsyftade, var otvivelaktigt att få en utredning av, i vad mån berättigade krav på tvångets lindring eller upphävande kunde förefinnas. Det var naturligtvis denna synpunkt, som föranledde riksdagen att begära en allsidig utredning rörande behovet av ändringar i nu gällande föreskrifter om skyddskoppymningen i riket.

Huru har nu denna begäran i den gjorda utredningen blivit fullgjord?

Redan den titel, som givits åt de sakkunniges »Betänkande» antyder det. Den lyder: Betänkande angående skyddskoppymningens ordnande, enligt nådig befallning avgivet av medicinalstyrelsen och särskilt tillkallade sakkunniga.»

Riksdagens begäran kan väl dock icke anses i första rummet hava avsett ett förslag över »skyddskoppymningens ordnande». Riksdagens skrivelse måste hava avsett en förutsättningslös utredning av vaccinations-spörsmålet.

Eftersom nu riksdagens skrivelse utan tvivel tillkommit just med anledning av motståndet mot vaccinationen, så synes oss som hade det varit ett lika naturligt som berättigat krav, att vaccinationens motståndare fått ett tillfälle att vid denna utredning utveckla och försvara sina åsikter. Detta har dock icke skett. Vi erinra därom, att icke någon representant för motståndarne fått tillfälle att yttra sig vid utarbetandet av medicinalstyrelsens betänkande och att icke ens den litteratur, som

kritiserar vaccinationstvänet och dess grundvalar, har i ringaste mån blivit beaktad. I synnerhet på tyska och engelska språken finnes dock en mycket omfattande litteratur av ifrågavarande art, delvis författad av mycket framstående medicinska professorer, läkare och statistiker. Den orättvisa, som vederfarits vaccinationstvänets motståndare, är således uppenbar.

Visserligen har Svenska förbundet mot vaccinationstvänet genom särskild begäran hos Kungl. Maj:t erhållit rättighet att till regeringen inlämna ett yttrande med anledning av medicinalstyrelsens betänkande, av vilket även regeringen inköpt 500 ex. Detta yttrande lär dock icke ha blivit förelagt de myndigheter, som anmodats att med anledning av utredningen yttra sig i frågan. Man kan icke fränkomma den bestämda uppfattningen, att bakom hela denna utredning förefunnits ett avgjort syfte att så långt som möjligt undertrycka och förhindra varje hänsyn till de skäl, som tala emot vaccinationstvänet i den form, vari medicinalstyrelsen önskat dess bibehållande. Vad som yttras i medicinalstyrelsens betänkande (sid. 113 § 8) att »hänsyn till vaccinationens motståndare icke ansetts här vara på sin plats», synes rent av hava gjorts till en ledande princip redan från början med avseende på denna utredning. Förmodligen har dock medicinalstyrelsen känt sig bunden av vaccinationsstadgan, som ålägger densamma »att vaka över att denna viktiga hälsovärdsangelägenhet i alla delar behörigen handhaves . . . samt att vidtaga alla de åtgärder för vaccinationens behöriga fortgång, som av Collegium bero». En allsidig och opartisk utredning genom medicinalstyrelsen synes således redan från början ansetts utesluten, då den nuvarande vaccinationsstadgan binder nämnda myndighet vid plikten att befrämja vaccinationen.

Utan att ingå på någon närmare redogörelse för vaccinationsspörsmålet i allmänhet eller kritik av medicinalstyrelsens betänkande, vilja vi inskränka oss till att på ett par punkter visa den otroligt stora ensidighet, som genomgår betänkandet. Och anse vi oss därmed kunna fullständigt uppvisa dess olämplighet såsom underlag för det förslag till ny vaccinationslagstiftning, som av medicinalstyrelsen föreslås.

1. På flera ställen i betänkandet finna vi framställningar om vaccinationens skyddande förmåga såsom varande »absolut» under »mer än 1 år», »7 à 8 år», »dess skyddande förmåga räcker i allmänhet med full kraft omkring 10 år» (sid. 150, not; 151, stycket 2; sid. 42, stycket 6; sid. 52, stycket 1 m. fl.).

Men erfarenheten såväl om smittkoppornas uppträdande vid enskilda epidemier som ock inom länder med allmän vaccinering och omvaccine-

ring kullslår dessa de sakkunniges påståenden. Vi tillåta oss att anförä endast några få exempel, vilka det icke vore svårt att mångdubbla.

I den engelska armén insjuknade enligt den engelska statistiken under åren 1860—1888 3,953 omvaccinerade soldater i kopporna. Av dessa dogo 391. — Dr Ricciardi i Ginosa har offentliggjort 13 av honom iakttagna smittkoppsfall från 3—97 dagar efter vaccinationen. Av dessa 13 dogo 9 och tillfrisknade 4. — I »Vita e malattie» offentliggjorde prof. Ruata år 1911 ett fotografi av en kvinna, som erhöi kopporna 36 dagar efter den fjärde vaccinationen, innan ännu ympärren voro fullt helade. — Ur H. Böings »Thatsachen zur Pocken- und Impfrage» anförä vi följande tabell:

Tabell öfver barn under 10 år, som trots framgångsfull vaccination insjuknade, resp. dogo, i kopporna i Minden år 1871.

Ålder.	Antal insjuknade.	Döda.	% döda.
0—1	13	6	46,1
1—2	12	4	33,3
2—3	13	5	38,5
4—5	14	6	42,8
5—6	10	2	20,0
6—7	9	1	11,1
7—8	10	2	20,0
8—9	20	1	5,0
9—10	9	2	22,2
Summa	120	31	25,8

När vi ställa vaccinationen inför en tabell sådan som den nu anförda och fråga: Huru länge skyddar vaccinationen »absolut»? Och huru länge verkar den »mildrande»? så synes det oss vara omöjligt att erhålla något positivt svar. För övrigt hänvisa vi exempelvis till Sv. förbundets mot vaccinationstvånget yttrande (sid. 7 rad. 3 och sid. 8). Därmed anse vi oss hava visat grundlösheten i betänkandets tal om ett »absolut» ympskydd om också under aldrig så kort tid. Även i andra hänseenden torde vaccinationsmotståndare ha anledning betrakta den framlagda utredningen såsom ohållbar i synnerhet beträffande de risker, som äro förenade med vaccinationen.

2. Med avseende på vaccinationens faror säges t. ex. i betänkandet (sid. 108): »Animalt ympämne är att anse som ofarligt». Inför detta påstående måste man först och främst fråga: Varpå bero då de ofta förekommande ympskadorna och ympningens abnorma förlopp även i de

fall, då läkare utföra operationen? Vi finna t. ex. i »Impffriedhof» av H. Wegener en sammanställning av 6,186 dödsfall genom vaccinerings och 27,912 vaccinationsskador, vilka offentliggjorts av läkare och åtminstone till allra största delen upptagits i offentlig statistik. Alla dessa ympningar ha utförts av läkare, och bortåt hälften av dem eller kanske mer än hälften hava utförts med animal vaccin. Men även dessa höga siffror äro naturligtvis endast en bråkdel av det verkliga antalet dödsfall och skador, som förorsakats genom vaccinerings.

Huru det skulle vara möjligt att förena vaccinsens ofarlighet med det faktum, att farliga bakterier av bakteriologer oupphörligt anträffats i lymfprov, synes oss vara en omöjlig motsägelse. Huru uppfylld av en mångfald bakterier lymfan måste vara, framgår därav, att en mängd vetenskapliga hypoteser om vaccinsens speciella bakterie förefinnas. Vi hänvisa härvid till »Yttrande över medicinalstyrelsens betänkande» (sid. 37—39).

Man hade kunnat vänta, att medicinalstyrelsen och tillkallade sakkunniga icke underlåtit närmare ingå på här anförda förhållanden för att utreda vaccinationens faror. Såväl de uppgifter, som finnas i offentlig statistik och i enskilda skrifter, som ock bakteriologers uttalanden om vaccinationens faror borde dock ha varit värda en närmare undersökning och prövning. Det lär väl icke kunna utan vidare sägas, att läkare och medicine professorer äro »ovederhäftiga» eller »okunniga» blott därför, att de anse vaccinationen hava varit ett misstag, som den medicinska vetenskapen nu bör erkänna såsom sådant. Ej heller finnes något rimligt fog för att just den del av statistiken, som talar emot vaccinationen, skall undertryckas, såsom funnes den icke till. Vi kunna icke heller fränkänna föräldrar förmåga att iakttaga sina barns hälsotillstånd före och efter vaccinationen.

Den undersökning, som medicinalstyrelsen företagit genom utsändande av frågeformulär till läkare, må ju visserligen till viss grad vara värdefull. Dess resultat synes oss också sannerligen ej tala för tvångsvaccinerings bibehållande. Icke få sjukdomsfall och icke mindre än *tre dödsfall* äro dock konstaterade genom denna undersökning. Tre dödsfall, eller snarare fyra, orsakade genom vaccinerings under en tid av fem år, må ju synas medicinalstyrelsen vara en obetydlighet, till vilken den tager lika liten hänsyn som till vaccinationens motståndare, men sannolikt synas varken sjukdoms- eller dödsfallen vara någon obetydlighet för de familjer, som drabbats av desamma, och man bör ej förundra sig, om dessa bestämt vägra att låta vaccinera några fler av sina barn.

Vad beträffar den omständigheten, att de flesta läkare, som yttrat sig i denna sak, icke haft kännedom om några vaccinskador, så förtjänar framhållas, att de flesta läkare i vårt land icke taga befattning med vaccinationen och därför sakna erfarenhet om dess skadliga verkningar, och f. ö. är det klart, att de läkares utlåtanden, som verkligen gjort iakttagelser över ympskador, förtjäna större avseende än deras, som blott kunnat meddela, att inga fall kommit till deras kännedom. En annan synpunkt, som nog vid denna frågas bedömande har sin betydelse, är, vad sanitetsrådet Fürst, själv ivrig ympvän, anför i sitt vetenskapliga arbete »Die Pathologie der Schutzpockenimpfung» (sid. 15):

»Läkarens erfarenhet talar för, att ympsjuksdomar, isolerade eller gruppvis, förekomma väsentligt oftare än man vanligen antager. — Man må också ingalunda förtänka den praktiserande läkaren, om han är mycket sparsam med offentliggörandet av sådana fall, som äro för honom själv långt ifrån önskvärda men pinsamma, och som onödigtvis skulle oroa allmänheten. Men detta bör icke avhålla oss från att fastställa, att abnorma och patologiska företeelser äro ofta förekommande beledsagare till vaccinationen.» Törhända ha vi i det av doktor Fürst påpekade förhållandet den förnämsta förklaringen till, att de flesta läkare offentliggöra så få fall av vaccinskador, under det att föräldrar och de, som själva vaccinerats, så ofta klaga över vaccinationens menliga inverkan.

I samband härmed vilja vi ytterligare framhålla ett av Fürst påpekat förhållande, nämligen att genom vaccineringsen dolda sjukdoms-anlag icke sällan framkallas. Fürst omnämner omkring 20 sådana sjukdomsarter, bland dessa skrofler. Då det anses, att kanske mer än hälften av barnen äro skrofulösa, och då vidare en släktskap finnes mellan skrofler och tuberkulos, så har härmed vidrörts en sida av saken, som är ytterst betänklig, detta så mycket mer, som icke ens den erfarnaste läkare i de flesta fall kan upptäcka dessa förborgade sjukdoms-anlag, förrän de kanske just genom vaccinationen brakts till utbrott. Och i detta fall är det naturligtvis lätt att säga, att dessa sjukdomsfall »ha intet att göra med vaccinationen såsom sådan», eller att förklara, att det »icke behöver betyda annat än samtidigt» (Betänkandet sid. 78).

Med avseende på de risker, som äro förenade med vaccinationen vilja vi till slut anförä ett erkännande av den engelska kommissionen, som synes oss bestämt tala emot tvångsvaccinering: »Det kan ej väntas, att sådana händelser, d. v. s. farliga följsjukdomar, kunna fullkomligt förebyggas.»

3. En annan punkt, som är ytterst torftigt behandlad i medicinalstyrelsens betänkande, är i vad mån isolering och sanitära åtgärder hava inverkat vid smittkoppornas tillbakagång och kunna behärska sjukdomens spridning. De omfattande undersökningar, som i detta avseende gjorts av Böing, Biggs, minoriteten av den engelska kommissionen, Ruata, Siljeström, Wallace m. fl. ådagalägga, att vad som tillskrivits vaccinationen, i själva verket orsakats av sanitära förändringar m. fl. orsaker. Att det icke är genom vaccinering utan genom isolering m. m. vi ha att bekämpa kopporna, därpå torde som exempel kunna anföras epidemien i Stockholm 1913, då även vaccinerade visade sig vara mottagliga för smittan, i det att en del av dem, som fingo kopporna, utgjordes av sjukhuspersonal och medicine studerande, vilka naturligtvis voro omvaccinerade.

Man måste beklaga, att betänkandet även på denna punkt är lika ensidigt som i andra delar. Om man t. ex. betraktar de statistiska diagrammen (sid. 21 ff.) jämte tillhörande text (sid. 10—15) i »Yttrande över medicinalstyrelsens betänkande», måste man få den uppfattningen, att medicinalstyrelsen förbigått de mest avgörande fakta för bedömandet av vaccinationsfrågan. Man torde också av den i nyss anförda yttrande meddelade statistiken, som är grundad på respektive länders officiella statistik, ej kunna komma till något annat resultat än att det är de sanitära förhållandena, som äro utslagsgivande med avseende på koppornas förekomst, och icke vaccinationen. Följande exempel synes oss bevisa mycket:

I staden London dogo enligt officiell statistik under följande 13-års perioder nedanstående antal personer i smittkoppor:

1847—1859	dogo	4,070	personer
1860—1872	»	6,045	»
1873—1885	»	3,050	»
1886—1898	»	110	»

Under den andra av dessa perioder, då de flesta dogo i kopporna, var befolkningen fullständigast vaccinerad. Under den sista av dessa perioder var vaccinationen i starkt avtagande. Förklaringen är påtaglig: *År 1885 infördes bestämmelser om isolering i nya å Themsen uppförda koppsjukhus.*

Så viktiga förhållanden som t. ex. det anförda och andra dylika hade man gärna önskat finna i medicinalstyrelsens betänkande. Helt

säkert hade då också slutsatserna med avseende på tvångsvaccineringens nödvändighet blivit helt andra än vad nu är fallet.

På grundvalen av denna otillfredsställande utredning är Kungl. Maj:ts proposition nr 78 byggd. Icke heller i denna har i sak någon hänsyn tagits till vaccinationens motståndare.

Att den kungl. propositionen skulle i huvudsak grunda sig på medicinalstyrelsens »betänkande», var ju med hänsyn till den behandling frågan under tiden efter 1908 erhållit, visserligen att vänta. Dock hade man åtminstone även väntat några modifieringar av medicinalstyrelsens rigorösa lagförslag. Det är därför icke utan stor överraskning man finner, att den kungl. propositionen befinnes gå ännu längre i fordringar på absolut lagtvång. Om detta lagförslag antages, kommer vårt land, efter vad vi, genom jämförelse med andra länders vaccinationslagar under skilda tider, funnit, att erhålla *den mest obarmhärtiga tvångslag, som i något land funnits allt ifrån tvångsvaccineringens första början.*

Visserligen har Japan och även andra länder lagar om en eller två omvaccineringar, som här ej förekomma, men så stränga straff för vägran tycks ingenstades finnas. Visserligen var den kungl. preussiska förordningen av 1835 i vissa enskildheter brutalare, men den verkade icke lika absolut. Visserligen ha såväl i England som Tyskland enskilda personer blivit ekonomiskt ruinerade, satta i fängelse, till och med upprepade gånger, och visserligen ha personer för sin övertygelses skull och för att undgå ruin och fängelse nödgats utvandra även i dessa länder, men det har dock endast varit i undantagsfall detta skett, och detta på den grund, att lagarna varit otydliga i formuleringen och av enskilda vaccinationsivrare kunnat missbrukas. I regel har man dock uppfattat lagarnas mening så, att blott en gångs plikt ådömts. Och i alla händelser har dock en gräns funnits både för böter och fängelse, men i den kungl. propositionens lagförslag finnes ingen gräns. Om detta antages, komma vaccinationsvägrarna att ådömas böter och fängelse i det oändliga.

Att ett sådant lagförslag kunnat framläggas under nuvarande förhållanden, då motståndet mot vaccinationen är så stort, att inom många trakter av vårt land den hittillsvarande lagstiftningen faktiskt måst suspenderas; då denna motvilja framtvingat den förändring, som nu skall företagas, då tiotusentals medborgare petitionera om tvångets fullständiga avskaffande; då sanitära åtgärder visat sig kunna förhindra koppornas utbredning till större epidemier, är på det högsta att beklaga.

Vi veta visserligen, att vaccinationens motståndare till stor del bestå av laglydiga, varmt fosterländska personer, men det kan ej gå an att kränka massor av medborgares sanningsmedvetande, omdömesförmåga och frihetskänsla alltför långt, även om man kan vänta, att de skola gå långt i undergivenhet. Det finns dock en gräns, och historien vittnar om, att denna gräns är uppnådd, då man kommer till föräldrakärleken, rättigheten att behålla sin egen kropps hälsa oantastad för yttre våld, religiösa övertygelser och rättsmedvetandets finaste instinkter. Och det är just dessa ömtåliga punkter man träffar genom en vaccinationslag lik den i propositionen föreslagna. Själva de vilda djuren försvara till det yttersta sina ungar mot fiender och faror. Skulle då icke föräldrar, som i vaccinationen se en fientlig handling, en medicinsk maktlystnads brutalitet mot deras barn, också komma att till det yttersta sätta sig till motvärn? Man har all anledning antaga, att så kommer att ske med vaccinationsfrågans nuvarande läge i det allmänna tänkesättet. Och vilka farliga följder skulle ej en sådan tvångslag mot de värnpliktige kunna medföra? Nästan hela regementen hava vägrat att underkasta sig vaccineringen trots föreställningar. Vi frukta, att en tvångslag skall verka mer i antimilitaristisk anda under tio månader än all dylik agitation under tio år.

Den föreslagna vaccinationslagen sträcker dock sin straffande arm även långt utom det område, där det rör sig om vaccineras eller icke. Våra skolmyndigheter, skollärare, hälsovårdsnämnder, kommunalnämnder, ja, även läkare skola, om de hysa samvetsbetänkligheter och av humanitära hänsyn ej äro tillräckligt nitiska vid straffets fullföljande mot de ymppliktige, underkastas samma straff som dessa. Våra läroverk och högre skolor skola absolut stängas för dem, som ej vilja tro på den omtvistade medicinska hypotesen om vaccinationsskyddet, och som ej vilja våga risken av sin hälsa för denna hypotes skull. Och icke nog därmed: även de privata skolorna skola för vaccinationskättarna vara lika tillslutna. En del offentliga och enskilda befattningar och arbetstillfällen skola förvägras dem. Och slutligen skall varje person, som ej tre gånger eller under de senaste fem åren genomgått proceduren vid inträffande av ett eller flera smittkoppsfall inom den trakt, där han bor, underkastas tvånget av en hypotes, vars risker äro mer vissa än dess skyddskraft.

I den kungl. propositionen sid. 29 finna vi ett utdrag ur den engelska kommissionens utlåtande av 1896. Man borde dock ha väntat, att då detta utdrag lämnats, det även hade nämnts, att en minoritet av två personer i särskilt utlåtande bestämt skilt sig från majoritetens

mening. Man borde också i detta sammanhang fått veta, att även majoriteten icke förordade absolut tvång, och ypplysts om den engelska samvetsklausulen av 1907. Denna lagbestämmelse, som i annat sammanhang endast i korthet omnämnes i kungl. propositionen, är mycket viktig, emedan den haft till följd, att en betydande del av Englands befolkning nu är ovaccinerad. Endast för de värvade trupperna är vaccineringen obligatorisk.

Vilken erfarenhet har nu det engelska suspenderandet av vaccinations-tvånget givit? Jo, den, att England under de tio sista åren haft mindre dödlighet i koppor än någonsin och är t. o. m. mera gynnsamt ställt än Tyskland, vars ringa dödlighet i koppor ju tillskrives vaccinationslagen.

När vi nu sammanställa erfarenheten från England med ett yttrande i den kungl. propositionen sid. 40, att »vårt land måste anses mindre utsatt för smittkoppfara än t. ex. England», så kunna vi icke annat än därvid framhålla, att risken för oss att efterfölja Englands exempel icke bör kunna verka avskräckande. Större anse vi risken och oegentligen vara att med våld underkasta kanske mer än hälften av vårt folk ett tvång, som strider mot dess uppfattning av vaccinationen, genom lagar, som skola föra hundratals oförvitliga medborgare till sanma straff, som samhället eljest använder för tjuvar, våldsvverkare och andra brottslingar.

Vaccinationens motståndare hava ofta betecknats såsom »fanatici» vid sidan om andra titlar såsom »okunniga», »kvacksalvare», och dylikt. Med den behandling de rönt från deras sida, som anse sig vara speciellt sakkunniga, anse vi det visserligen icke underligt, om de skulle å sin sida gå till ytterligheter. Någon verklig fanatism torde man dock hitills ej gärna med rätta kunna tillvita dem. Men vill man framkalla fanatism med alla dess skadliga verkningar inom samhället, så torde man ej gärna kunna uppnå detta med verksammare medel än genom antagandet av en lag sådan som den i kungl. propositionen föreslagna. Att den harm och bitterhet, som en sådan lags antagande skulle uppväcka inom vida lager av vårt folk, hos många individer icke stannade med att vända sig enbart mot vaccinationen utan kanske snarare mot samhälle, regering och riksdag, må man ju klandra, men vi tro, att statsmakterna gjorde klokt i att ej frammana en sådan »fanatism». Vaccinationen har hos oss faktiskt länge försummats, utan att det visat sig medföra fara. Vi hålla före, att den både visaste och i detta fall människovärdigaste behandlingen av dem, som ogilla vaccinationen, är att giva dem tillfälle att undgå den operation, om vilken de dock trots skärpt tvångslag fortfarande skola hysa samma mening som förut.

På grund av vad vi sålunda anfört och för övrigt hänvisande till de petitionslistor med c:a 40,000 namn om vaccinationstvängets fullständiga avskaffande, som inlämnats till riksdagen, få vi med anledning av kungl. proposition nr 78 härmed hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att vaccinationen må vara en för alla medborgare frivillig sak, och i enlighet därmed upphäva alla tvångsbestämmelser i den nuvarande och avslå alla sådana i den nu föreslagna vaccinationslagen.

Skulle detta yrkande ej vinna riksdagens bifall, hemställa vi, att riksdagen måtte besluta,

dels att befrielse från vaccinationsplikten må lämnas den, som *på heder och samvete* inför vederbörande hälsovårdsmyndighet skriftligen försäkrar sig hysa betänkligheter mot vaccinationen på grund av därmed förenad risk för den vaccinationspliktiges hälsa, i vilket fall fader, moder eller målsman äger föra talan för sin myndling;

dels att den i kungl. propositionen föreslagna revaccinationsskyldigheten ej måtte av riksdagen bifallas, utan revaccinationen som hittills vara fullkomligt frivillig;

dels att vaccination ej må få utgöra villkor för inträde i vare sig enskilda eller statens skolor och läroanstalter eller för tillträde till offentliga tjänster eller ämbeten;

dels ock slutligen, att, därest ansvarsbestämmelser komma att bibehållas, någon skärpning av de nu gällande icke må av riksdagen beslutas.»

Herr *Bogren* har i sin motion anfört:

»Mycket har talats och skrivits för och emot vaccinationstvänget i vårt land. Sedan smittkopporna praktiskt taget ej längre äro en bofast sjukdom i landet, utan under de senaste decennierna blott uppträtt lokalt och i enstaka fall, som orsakats av smitta från utlandet, anses tvångsvaccinering ej vara av behovet påkallad och i varje fall en alldeles för betungande och i den enskilde medborgarens personliga frihet för hårt ingripande tvångsåtgärd. Upprepade gånger ha framställningar om avskaffandet eller lättnader i detta tvång gjorts inom riksdagen, vilken

Herr *Bogrens*
motion.

år 1908 fann dessa framställningar ha så goda skäl för sig, att riksdagen då avlät till konungen följande skrivelse i ämnet:

»Inom riksdagen hava framställningar gjorts i syfte att åtgärder måtte vidtagas för vaccinationstvängets avskaffande eller begränsning och i samband därmed sådana bestämmelser meddelas, som kunde anses nödiga för allmän säkerhet beträffande ovaccinerade, när epidemi på någon ort hotade; och har därjämte i en annan, i anledning härav i i riksdagen väckt motion, framställts förslag om åstadkommande av en *allsidig* utredning rörande behovet av ändringar i nu gällande föreskrifter rörande skyddskoppymningen i riket. Det synes riksdagen otvivelaktigt, att brister äro förenade med den nu gällande lagstiftningen angående vaccinationsväsendet. Att dessa hos oss äro mera framträdande än hos grannfolken, torde bero på, att föreskrifterna i detta ämne äro föråldrade.

De förslag, som för omkring ett tiotal år sedan gjordes att åstadkomma reformering och förbättring av vaccinationsväsendet, ledde icke till något resultat, varför vårt vaccinationsväsende alltjämt befinner sig i nämnda outvecklade skick som förut.

Beträffande omfattningen av en omarbetning av gällande bestämmelser härutinnan, har riksdagen visserligen beaktat, att bland läkarna i vårt land och i utlandet enstaka röster höjts för vaccinationstvängets upphävande. Emellertid är hela vaccinationsfrågan av så allvarig och invecklad natur, att en noggrann utredning i varje fall bör föregå, innan några förändringar vidtagas i nu gällande bestämmelser härutinnan, varvid man givetvis först bör söka efter orsakerna till de fel, som hittills vidlått skyddskoppymningen. Om uteslutande animal lymfa komme till användning, och därhän torde vi snart komma i vårt land, så skulle säkerligen många av de anmärkningar, som framställts mot vaccinationen, förlora sin udd; och detta torde väl ännu mera bliva fallet, därest fordringarna höjdes i avseende på vaccinatorernas utbildning och kompetens. Då således en allsidig utredning av detta ämne, enligt riksdagens mening, bör komma till stånd, bör givetvis även frågan om vaccinationstvängets upphävande eller begränsning komma under behandling.

På grund av vad sålunda anförts, får riksdagen anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om åstadkommandet av en allsidig utredning rörande behovet av ändringar i nu gällande föreskrifter rörande skyddskoppymningen i riket samt därefter till riksdagen inkomma med de förslag, vartill utredningen må kunna föranleda.»

Som svar på denna skrivelse har Kungl. Maj:t framlagt propositionen nr 78 till denna riksdag. Huru motsvarar dess innehåll, vad riksdagen i sin skrivelse 1908 fordrade?

En allsidig utredning.

Allra först fordrar riksdagen en allsidig utredning av detta ämne. Som svar på detta krav har Kungl. Maj:t lämnat medicinalstyrelsen uppdraget att med av densamma tillkallade sakkunniga företaga denna utredning, och medicinalstyrelsen har på det sättet fullgjort detta sitt uppdrag, att den till arbetet med utredningen endast tillkallat personer, som äro varma anhängare av vaccinationstvånget. Icke en enda person bland de tusentals motståndarna därtill har kallats att i utredningsarbetet deltaga, oaktat det varit medicinalstyrelsen väl bekant, att ett stort antal av landets läkare har en från styrelsens uppfattning avvikande mening, väl grundad på rik erfarenhet om tvångsvaccinationens gagn och behövlighet. Således fyller föreliggande proposition i ingen mån riksdagens krav på en allsidig utredning.

Utredningens omfattning.

Som framgår av skrivelsen i fråga förutsätter riksdagen, att den äskade utredningen skulle omfatta dessa tre huvudfrågor: vaccinations-*tvångets avskaffande begränsning* eller *reformer*ing. Tager man sikte på motionerna inom riksdagen från 1859—60, 1862—63 och ända fram till 1908, så finner man klart, att huvudfrågan i riksdagens skrivelse 1908 är denna: kan och bör tvångsvaccineringen i vårt land avskaffas? Vid genomläsandet av de sakkunnigas, det är här medicinalstyrelsens utredning, synes denna fråga icke ett ögonblick varit föremål för någon som helst utredning eller diskussion. Den senare kunde ju inte komma i fråga, där alla närvarande voro tvångsvaccinationens på förhand givna anhängare. Endast i förbigående gives ett och annat naket avvisande av kravet på avskaffandet av detta tvång.

Likaså är det med den andra frågan, vari riksdagen fordrade utredning rörande begränsning av vaccinationstvånget. Ej heller här förekommer tillstymmelsen till någon allvarlig utredning, om man undantager, att sakkunniga anse, att barn ej borde underkastas detta tvång förrän senast under 6:e levnadsåret. I övrigt ingen lindring. Det synes vara dessa sakkunniga obekant, att vi nu äga flera andra kraftigt verkande medel att förekomma och begränsa en epidemi, än vad vi ägde på t. ex. 1850-talet. Man hade rätt att vänta, att den begärda utredningen tagit någon hänsyn till dessa medel, de rent hygieniska, isole-ring, desinfektion etc. Målet för utredningen synes varit att till varje

pris blott hålla på tvångsympningen som det enda användbara skyddsmedlet i detta fall.

Åt sin tredje uppgift — reformering av skyddskoppym্পningen — synas de sakkunniga ha ägnat mera intresse och arbete, och kan man härom säga, vad en känd kritiker en gång yttrade om en lärobok i grekisk grammatik, »den innehåller mycket både gott och nytt, men det goda är ej nytt, och det nya är ej gott». Det goda här är, vad man redan sökt tillämpa under en följd av år, nämligen att vid ympning endast använda animal vaccin, då den ej medför så stora faror för spridning av smittosamma sjukdomar som den humaniserade. Dock medgiva de sakkunniga, att man ej kan alldeles frigöra sig från bruket av humaniserad vaccin, som dels användes vid inympning i kalvar, dels på människor vid för knapp tillgång på animal vaccin. Således — faran för smitta genom vaccin står delvis kvar. Men så komma sakkunniga med en del nyheter, som upptagits i den kungl. propositionen. Läkarskola i större utsträckning än hittills tjänstgöra som vaccinatorer, varför dels staten och dels kommunerna skola bära kostnaderna. Att riksdagen utan vidare är oförhindrad besluta över ökade utgifter för staten, däremot kan ju ej befogad invändning göras. Dock borde som regel härvid uppställas: inga nya eller ökade statsutgifter, som ej äro högst nödiga och nyttiga eller förestavas av rättvisa och billighet. Man kan tycka, att då klockare och barnmorskor hittills i allmänhet på ett förtjänstfullt sätt utövat ymparens kall, vilket även medicinalstyrelsen erkänner, så borde de med den bättre utbildning, dessa nu erhålla även i allmän hygien och hälsolära, också i fortsättningen utan våda kunna förrätta skyddskoppym্পningen ute i bygderna, varför läkarens tjänsteresor i och för det uppdraget ej torde behöva utökas till kostnad för staten. Men värre ter sig förslaget, att den vaccinationspliktiga frikännes för utgift till ymparen, som skall gottgöras av respektive kommun för varje ympad person. Detta kan bliva en rätt kännbar utgift för kommunerna, som dessutom åläggas att hålla för ympmöte lämplig lokal med uppvärmning etc. Jag tror, att riksdagen bör väl tänka sig för, innan den beslutar att gå med på Kungl. Maj:ts förslag att pålägga landets kommuner dylika utgifter. Beslutar riksdagen att bibehålla och delvis skärpa vaccinationstvånget, torde det bli staten, som ensamt får ikläda sig de härmed följande kostnaderna och ej så lättvindigt, som här föreslås, handskas med kommunernas självbeskattningsrätt. Se förslagets § 12 mom. 2 tredje stycket samt § 13 mom. 2 och 3.

Utredningens resultat.

Resultatet av den sålunda av medicinalstyrelsen verkställda utredningen i föreliggande, för vårt folk så betydelsefulla fråga är alltså: 1) vaccinationstvånget bibehålles och skärpes utan tillstymmelse till lättnader; 2) statens utgifter för ändamålet ökas högst betydligt; 3) kommunerna påläggas utan deras hörande kännbara årliga utgifter för ändamålet och 4) en rad dels skärpta, dels nya ansvarsbestämmelser påföras den enskilde medborgaren, se §§ 20, 21 och 22. Därtill kommer, att förseelser mot den föreslagna lagen skola falla under allmänt åtal.

På grund av vad här anförts, och då föreliggande kungl. proposition nr 78 enligt mitt förmenande ej utgör ett nöjaktigt svar på riksdagens skrivelse 1908, får jag vördsamt föreslå,

att riksdagen ej må bifalla nämnda proposition i föreliggande skick, utan hos Kungl. Maj:t anhålla om förnyad utredning efter anvisningarna i 1908 års riksdagsskrivelse.»

Herr *Eriksson* i Grängesberg har i ovanomförmälda motion an-
fört:

Herr *Eriksson*s motion.

»I proposition nr 78 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen antagande av ny lag om skyddskoppympning. Lagen har till syfte dels att genomföra mera betryggande former för ympningens utförande, dels ock att åstadkomma ett effektivare och mera omfattande ymptvång, än vad som nu gäller.

Vad lagen i förstnämnda avseende föreskriver om att ympning i regel skall vara kostnadsfri och utföras av läkare samt ske med animal vaccin är att hälsa med odelad tillfredsställelse. Den betydande utvidgning av nu gällande ymptvång, som lagen föreskriver, måste däremot väcka allvarliga betänkligheter. För närvarande gäller sådant tvång endast beträffande barnen. Nu föreslås bibehållande av obligatorisk ympning av barnen genom skärpta bestämmelser för att få lagen effektiv. Därjämte föreslås att revaccinering skall företagas icke endast vid hotande eller utbruten epidemi utan för stora medborgargrupper utan avseende härpå. Frånsett vilken uppfattning man än kan hysa beträffande ympningens skydd för smittofara, synes icke de senaste årtiondenas erfarenhet om smittkoppornas förekomst i vårt land motivera så väsentliga skärpningar av ymptvånget.

Av den statistik, som medicinalstyrelsen anført, framgår, att smittkopporna numera förekomma i vårt land ytterst sällan. Under åren 1895—1910 inträffade sålunda endast 132 sjukdomsfall, varav med dödlig utgång 15. Huruvida dessa lyckliga förhållanden bero på skyddskoppympningen eller andra omständigheter, lär icke den mest övertygade vaccinationsivrare kunna med visshet avgöra. Anledningen till smittkoppornas ringa förekomst må nu vara ymptvånget eller förbättrad hygien i allmänhet, den är i alla fall ett faktum.

Mot läkarvetenskapens bestridande bör emellertid icke regering och riksdag avskaffa allt ymptvång, men statsmakterna ha både rätt och plikt se till, att detta tvång icke utsträcket längre än vad förhållandena nödvändigt påkalla.

Vid bedömande av denna fråga får icke förglömmas, att många samvetsgranna och lojala medborgare anse skyddskoppympningen vara för dem och deras barn ytterst hälsofarlig. Dessa deras farhågor äro måhända ogrundade, men även om så är, synes icke under normala förhållanden behov föreligga, att samhället våldför deras övertygelse. Lagstiftaren får icke glömma, att all vetenskap — läkarvetenskapen icke undantagen — kan begå misstag. Läkarne kunna dessutom icke med bestämd visshet fastslå, att ympningen är fullt effektiv mot smittofara, icke heller kunna de förneka, att ympning i vissa fall kan medföra hälsofara. Med dessa fakta för ögonen och då smittkopporna förekomma i så ringa omfattning i vårt land, måste lagstiftaren göra sig den allvarliga frågan om verkligt behov föreligger att tvinga föräldrar mot deras allvarligaste övertygelse att låta ympa sina barn.

Medgivande för myndigheterna att vid fara för epidemi eller då sådan redan utbrutit i viss utsträckning påbjuda allmän tvångsvaccinering synes vara motiverad. Om ett lagbud i sådant syfte blir gällande, bör mindre anledning än eljest förefinnas att motsätta sig befrielse från ympning enligt 2 § för barn vars föräldrar anse ympningen vara för barnen skadlig.

I överensstämmelse med denna uppfattning föreslås i denna motion, att sådan lindring av ymptvånget må i lagen medgivas.

England har sedan mer än ett årtionde medgivit lindring i ymptvånget i nu nämnt avseende. Då detta kunnat ske utan att någon större olägenhet därav försports i ett land, som har så livlig förbindelse med alla jordens folk, bör även erfarenheten därifrån tala till förmån för en sådan modifikation av lagen hos oss.

I medicinalstyrelsens utlåtande anföres som skäl häremot, att en sådan befrielse kommer att vålla svårighet med tillhandahållande av till-

räcklig kvantitet ympämne ifall en epidemi skulle utbryta. Huruvida detta kommer att bli händelsen torde väl närmast vara en kostnadsfråga. Om det är möjligt anskaffa ympämne i England med dess mångdubbelt större och mera sammanträngda befolkning, bör det kunna gå även i vårt land.

Huruvida för erhållande av befrielse föräldrar eller målsman skola avgiva bestämd förklaring, att de anse ympningen medföra skada för barnets hälsa, är närmast en lämplighetsfråga. Då så är föreskrivet i England och yrkandet därigenom möjligen kan lättare ha utsikt att vinna beaktande, föreslås ett sådant förfarande även i vårt land. I England skall sådan förklaring avgivas inför domare, detta kan icke vara lämpligt i vårt land, utan synes förklaringen böra avfattas skriftligt och avgivas till vederbörande präst, vilken har att därom göra nödiga anteckningar i kyrkoboken.

Om 4 § i lagförslaget godkännes, synes icke tillräckliga skäl vara anförda för påbudande av obligatorisk revaccination i den stora omfattning, som i 3 och 6 §§ föreslås. I första hand måste man göra sig den frågan om nödvändigheten kräver obligatorisk ympning av alla fast anställda vid hären och flottan samt värnpliktiga vid deras första inställelse till utbildning. Vad som förut anförts angående den uppfattning om ympningens hälsofara, som många medborgare hysa, har sin fulla tillämpning även i dessa fall. Då jag icke är övertygad om nödvändigheten av detta för många synnerligen motbjudande tvång, yrkas, att mom. a) och b) i 3 § må ur lagen utgå. Vad som av sjömanshusdirektionerna och kommerskollegium anförts mot ymptvång för dem, som skola inskrivas å sjömanshus, synes mig vara övertygande för att jämväl mom. a) i 6 § må ur lagen utgå.

På grund av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 78 med förslag till lag om skyddskoppympning;

att från skyldighet att undergå ympning enligt 2 § skall befrias barnet, då barnets båda föräldrar eller endera av dem eller barnets målsman inom sex år från barnets födelse till prästen i församlingen avgivit skriftlig försäkran på heder och samvete, att de anse skyddskoppympningen kunna medföra skada för barnets hälsa;

att det ymptvång, som innefattas i bestämmelserna under 3 § a) och b) samt 6 § a), måtte ur lagen utgå.

Till vederbörande utskott hemställas värdsamt att föreslå den omredigering av lagtexten, som ett bifall till detta yrkande kan påfordra.»

Herr Bengtssons motion.

Herr *Bengtsson* i Göteborg har i sin ovannämnda motion anfört:
 »I Kungl. Maj:ts proposition nr 78, förslag till lag om skyddskoppympling, föreslås i paragraf 6 bland annat att »den, som icke förut haft smittkoppor och som ej heller tre gånger eller någon gång under det närmast föregående kalenderåret här i riket undergått vederbörlig skyddskoppympling, må icke

a) _____

b) vinna anställning vid tullverket _____

_____»

Då man ser på den utredning, som kungl. propositionen omnämner, får man genast klart för sig de divergerande meningar, som råda med avseende på vaccinationens värde och nödvändighet. Så finner man i det framlagda förslaget, vilket minst av allt kan beskyllas för att skatta åt kompromisser, åtminstone i en punkt en lättnad, i det att vid barns ympning, denna får ske intill barnets sjätte levnadsår.

Men gå meningarna isär beträffande tiden, då behov råder för barnets vaccinering, framträder detta förhållande ej mindre med avseende på de äldres revaccinationsplikt.

Förslaget innebär bland annat revaccinationstvång för sjöfolk. Men direktionerna för sjömanshusen hava i övervägande antal avstyrkt förslaget i denna del, enär man där anser, att faran för att svenska sjömän skulle sprida koppsmitta vore mindre, än att sådan smitta överföres genom utländska sjömän, som nu i stor utsträckning användas å svenska fartyg, särskilt å trader på utlandet.

Som motiv för tullpersonalens skyldighet, som är liknande den för sjöfolket, anför medicinalstyrelsen följande:

»Då koppornas smittämne är synnerligen livsfarligt, och därför ej sällan vidhäftar begagnade kläder, lump m. fl. artiklar, bör även tullverkets personal, som, förutom vid beröringen med fartygsbesättningarna, även kan utsättas för smitta vid sysslandet med sådana varor, bliva underkastad förnyad ympning.»

I det avseendet att söka hindra koppsmittans införande i riket sjövägen på grund av beröring med folk och gods å fartyg och därvid låta revaccinera enbart tullpersonalen synes förslaget mig sakna praktiskt betydelse. I beröring med fartygsbesättningarna äro icke endast tullpersonalen utan i ännu högre grad mäklarebiträden, lossningsarbetare, packhuskarlar m. fl. Det synes mig också rätt egendomligt, att för hind-

rande av koppsmittämnets spridning från t. ex. importerade begagnade kläder, särskilda åtgärder anses påkallade, då kläderna passera genom tullen, utan att liknande försiktighetsmått vidtagas, sedan varan en gång blivit utlämnad, det oaktat att vid klädernas uppackning minst lika stor, för att icke säga större, risk föreligger för smittans spridning.

Man har även att uppmärksamma, att kungl. generaltullstyrelsen säger sig icke hava något att erinra mot den föreslagna bestämmelsen i och för sig, även om den förebragta motiveringen icke kan anses vinna full tillämplighet å vissa kategorier av tulltjänstemän, och fortsätter:

»Styrelsen tillåter sig dock ifrågasätta, huruvida det må vara erforderligt, att, på sätt av sagda paragraf synes framgå, den, som vunnit anställning i tullverket och därvid undergått revaccination, skall om han, som ofta inträffar, kort tid därefter börjar fullgöra sin värnplikt ånyo revaccineras. Även det motsatta förhållandet är ju tänkbart, liksom det även förekommer, att person, som gått i sjötjänst, därefter vinner anställning i tullverket, vanligen som e. o. kustroddare och tvärtom. Närmare bestämmelser i detta hänseende synas styrelsen önskvärda.

Beträffande tillämpningen av ovanberörda bestämmelse vill det synas lämpligt, att den, som vunnit anställning i tullverket, icke må börja sin tjänstgöring därstädes förrän han företett intyg om undergången revaccination. Någon särskild bestämmelse härom i författningen torde dock icke vara styrelsen obetaget att vid vederbörandes antagning i tullverket såsom villkor föreskriva, att tjänstgöring ej må börja, innan revaccination ägt rum. Under sådana förhållanden synes det i paragraf 11 av förslaget till nådig kungörelse angående skyddskoppypningen i riket förekommande bötesbestämmelser för uraktlåtenhet att underkasta sig revaccination kunna, vad beträffar person, som vunnit anställning i tullverket, anses överflödig.»

Med stöd av vad jag här anfört hemställes,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition evad där avses tullpersonalens revaccinationsplikt.»

Herr Thore har i sin ovanberörda motion anfört:

»I Kungl. Maj:ts proposition nr 78 till innevarande års riksdag har i § 6 förslag till lag om skyddskoppypning bland annat föreskrivits:

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 11 saml. 1 avd. 2 häft. (Nr 2.) 5

Herr Thores
motion.

»Den, som icke förut haft smittkoppor och som ej heller tre gånger eller någon gång under det närmast föregående kalenderåret här i riket undergått vederbörlig skyddskoppypning, må icke

a) inskrivas å sjömanshus; — — — — —»

Motiverna för bestämmelsen, att sjöfolk i större utsträckning än de flesta andra yrkesklasser skola underkastas skyddskoppypning torde förnämligast vara att söka i det av kungl. medicinalstyrelsen den 27 maj 1913 avgivna betänkandet angående skyddskoppypningens ordnande, däri å sid. 111 följande anföres. »Bland yrken, vilkas utöware i särskild hög grad äro i behov av skydd för smittkoppor, är sjömannens det viktigaste. Smittkoppor äro icke numera inhemska hos oss, utan införas alltid utifrån, och detta har hittills nästan regelbundet skett sjöledes. Ju livligare förbindelser vi få med främmande länder, desto större blir risken att sjöledes få in smittkoppor i landet. Det är därför av vikt att skydda landet genom obligatorisk, förnyad ympning av sjömän.» Av här åberopade yttrande framgår, att bestämmelsen om revaccinationen av sjöfolk icke tillkommit så mycket för sjöfolkets eget skydd, som fastmera att förhindra det smittkoppor sjöledes införas i riket.

Med avseende på sjöfolkets revaccination yrkades av medicinalstyrelsen i dess nyss omnämnda betänkande, att sådan skulle äga rum, då vederbörande »första gången går till sjöss». Enligt vad meddelas i den kungl. propositionen (sid. 47—49) har det övervägande antalet sjömanshusdirektioner helt och hållet avstyrkt ett förslag av denna lydelse. Jämväl Sveriges fartygsbefälhavareförening, Hälsingborgs sjöfartsförening och Svenska maskinbefälsförbundet motsätta sig ett sådant lagstadgande. Dessliques har kommerskollegium, under framhållande av de synpunkter, som anförts från flertalet sjömanshusdirektioner, avstyrkt förslaget. Vad som i dessa yttranden särskilt understrykes är den arbetsoduglighet för vederbörande och fara för sig själv och omgivningen, som bleve följden, ifall revaccinationen komme att företagas strax före det tjänstgöringen ombord toge sin början. Med fäst avseende på vad som här anförts, se exempelvis utlåtandet från sjömanshusdirektionen i Stockholm, och vad medicinalstyrelsen yttrar i sitt betänkande, Kap. VII: 1 »Ympningens olägenhet», sid. 74—77, samt II »Om förebyggandet av skyddskoppypningens olägenheter», sid. 92—94 (se särskilt andra stycket sid. 94), torde för en var, som har någon vetskap om förhållandena till sjöss, vara klart, att en revaccination, omedelbart före det en sjöresa företages, ej gärna, såvida icke hotande smittkoppsepidemi föreligger, bör ifrågakomma.

Sjöfartens och sjöfolkets syn på revaccinationsfrågan, i vad denna berör de sjöfarandes yrkesklass, torde för övrigt ganska troget avspeglas uti följande yttrande från sjömanshusdirektionen i Göteborg.

»Den omständighet, som föranlett förslaget om särskild föreskrift beträffande revaccination av sjöfolk, har angivits vara, att, enligt vad erfarenheten givit vid handen, i Sverige inträffade smittkoppepidemier hittills i de allra flesta fall hit införts sjöledes. Medgivas måste, att vid sådant förhållande i synnerhet sådana förebyggande åtgärder äro önskvärda, som i möjligaste mån stänga den väg för smittkoppepidemiernas införande, som sjöfartsförbindelserna erbjuda, och möjligen kan den ifrågasatta bestämmelsen, om den låter sig genomföra, vara till något gagn i sådant avseende. Men härvid har direktionen att erinra, dels att tillämpningen av sagda bestämmelse endast träffar en del av de personer, som kunna medföra koppsmitta, dels att tillämpningen skulle medföra betydande olägenheter.

I omförmälda hänseende må framhållas, att kanske än större fara för smittkoppepidemiernas införande hotar från utländskt sjöfolk, som med svenska eller främmande fartyg hitkomma, och att det ej är något ovanligt att främmande fartygs besättningar helt eller delvis utgöras av folk från sådana länder, där smittkoppor äro en allmän sjukdom. Likaledes torde sådan större fara hota från vissa slag av resande, exempelvis skarorna av ryska emigranter. Så länge ej någon kontroll till avvärjande av smittofara från dessa främmande sjömän eller resande ifrågasättes, torde det skydd, som påräknas genom svenska sjömäns revaccination bliva föga effektivt och knappast böra föranleda att för dess skull ådraga den svenska sjöfarten och svenskt sjöfolk de ökade olägenheter, som ifrågavarande bestämmelse nödvändigtvis framkallar.

Revaccinationen medför för den, som underkastas densamma, vissa därav föranledda sjukdomssymptom. Om den skulle verkställas omedelbart före den nye sjömannens första resa, kommer till alla de obehag, som ofta måste vara förbundna med den första anställningen till sjöss, ytterligare det av revaccinationen orsakade sjukdomstillståndet, vilket, om ock i och för sig av lindrig art, likväl måste antagas i många fall vålla hinder eller svårighet att utföra arbetet ombord och, jämte detta obehag för sjömannen personligen, åstadkommer denna omständighet olägenhet vid det förhållande, att varje decimering av besättningsstyrkan kan, under eljest ogynnsamma förhållanden, bliva ödesdiger för fartyget. Dessutom håller direktionen för sannolikt, att införande av ifrågavarande bestämmelse kommer att inverka avskräckande på många av dem, som kunna vara betänkta på att taga anställning till sjöss. Tillgången på sjöfolk är under nuvarande förhållande ej så stor, att den mer än nått och jämt motsvarar behovet och en föreskrift, som försvårar tillträdet till sjömanstjänsten, kan lätteligen verka avskräckande och minska tilloppet av nya sjömän.

Därest den ifrågasatta bestämmelsen om revaccination av svenskt sjöfolk upphöjes till lag, måste man, enligt direktionens åsikt, sörja för att revaccinationen äger rum så tidigt före sjötjänstens början, att följderna därav för den revaccinerades kroppsliga befinnande äro övervunna, innan han anträder sjöresan. Då i största flertalet fall ynglingar, som anmäla sig till sjötjänst, äro helt och hållet i saknad av medel eller åtminstone ej äga tillgångar att någon nämnvärd tid själva bekosta sitt underhåll, torde det ej heller kunna undgås, att revacci-

nationen verkställas på det allmännas bekostnad och att anstalter vidtagas för deras herbergerande under den tid, som åtgår efter ympningen, till dess de därav framkallade sjukdomssymptomen gått tillbaka. Då antalet varje år vid sjömanshuset härstädes till inskrivning anmälda personer i regel uppgår till bortåt ett tusental, skulle dessa anordningar medföra ej ringa utgifter, vilka i de flesta fall ej kunde av sjömännen själva bestridas, åtminstone ej i första hand, och sannolikt måste de stanna på det allmänna, därest sagda anordningar komme till stånd genom det allmännas försorg.»

Departementschefen har, som framgår å sidan 49 av den kungl. propositionen, icke kunnat underlåta att taga intryck av den kritik, som, enligt vad ovan omförmåls, riktats mot medicinalstyrelsens förslag till revaccinering av sjöfolket. Det har sålunda ansetts vara av nöden att frångå bestämmelsen om revaccination, då vederbörande första gången går till sjöss och i stället införa ett stadgande, varigenom skyldigheten för sjömannen att visa sig hava genomgått skyddskoppypmpning å sådan tid, att han under några år framåt kan anses immun mot koppsmitta, bindes vid *inskrivningen* å sjömanshus.

Den ändrade föreskriften kan i viss mån anses mildra ovan åberopade med revaccinationen följande olägenheter. Det må emellertid framhållas, att de sjömän, som sålunda skulle undslippa revaccination, äro ett ringa fåtal i förhållande till hela antalet. Obligatorisk inskrivning å sjömanshus förekommer visserligen endast för sjömän i utrikes fart samt för resor å vissa passagerarångfartyg i inrikes fart, men § 12 mom. 1 »nådiga förordningen angående sjömanshusen i riket samt sjöfolks på- och avmönstring m. m.» den 13 juli 1911 innehåller, att »en var svensk undersåte, som å svenskt handelsfartyg idkar sjöfart såsom yrke, *bör* vara inskriven vid sjömanshus». Det är huvudsakligen endast besättningsmän å fartyg i lokalfart, som numera icke äro inskrivna å sjömanshus. Västkustens storsjöfiskare äro i stor utsträckning inskrivna å sjömanshus, emedan dessa periodvis mellan fisket eller då detta är mindre lönande idka handelssjöfart.

Man kan även säga, att valet av sjömansyrket eller beslutet att för en längre eller kortare tid gå till sjöss i en mängd fall sker utan långa förberedelser. Uttagning av prästbevis för inskrivning å sjömanshus, förrättande av denna inskrivning samt utmönstring till sjötjänst ske vanligen i närmaste följd efter varandra. Angående antalet nybörjare i sjömansyrket må anföras, att under år 1914 vid Göteborgs sjömanshus utmönstrades 1,187 dylika, av vilka 658 tillhörde Göteborgs sjömanshusområde och 529 andra delar av riket.

Om en revaccination av sjöfolk på sätt i den kungl. propositionen är föreslagen i någon väsentligare mån förmådde hindra införseln av smittkoppor i riket, så måste givetvis de från sjöfarts- och sjöfolkshåll uttalade betänkligheterna att underkasta sig denna revaccinering falla till föga gent emot det allmänna intresset. Knappast kan man dock påstå, att skyddskoppypmpning av sjöfolk är en åtgärd, som i detta avseende numera har någonting att betyda gentemot andra orsaker för smittans spridande. För 30 à 40 år sedan och längre tillbaka, då personförbindelsen mellan Sverige och främmande länder till kanske den väsentligaste delen förmedlades av svenskt sjöfolk, till antal föga understigande vad som nu användes i utrikes sjöfart, torde en revaccinationsföreskrift för sjöfolket säkerligen utgjort ett verksamt medel mot smittkopps införande i riket. Med nuvarande livliga internationella kommunikationer, där det svenska sjöfolket endast är en ringa procent av i riket inkommande personer, måste deras roll som smittbärande medium ha gått väsentligt tillbaka.

De sedan år 1900 yppade fallen av smittkoppor i riket (se medicinalstyrelsens betänkande sid. 39—43) kunna knappast ge stöd för en lagstiftning om skyddskoppypmpning av sjöfolket. Det år 1900 inträffade fallet lär vara en svensk sjökapten mellan 50 à 60 år, som anlände med ett svenskt fartyg. Fallet 1903 torde med all sannolikhet härleda sig från en sjöman, som ådragit sig koppsmittan under tjänst med främmande handelsfartyg. Angående epidemien år 1904 uppgives icke huruvida fartyget var svenskt eller främmande; det senare mera sannolikt än det förra. Övriga sedan år 1900 inträffade smittkoppsfall ställas icke i samband med insjuknade sjömän. Att anmärka är, att fastän under de sista 10 åren den reguliära oceantrafiken med svenska fartyg utvecklats i betydande grad, ja rent av skapats, något smittkoppsfall härifrån icke omförmäles.

Sidan 50 av den kungl. propositionen innehåller uppgift å vissa yrkeskategorier, om vilka det uttalas, att revaccination borde förekomma. Bland dessa må i detta samband särskilt uppmärksammas »hamn- och stuveriarbetare». Smittfaran härifrån torde fullt ut vara lika stor, ja kanske större än vad sjöfolket angår. Lossning av fartyg, kommande från utrikes ort utföres nu som regel av hamn- och stuveriarbetare; vilka alltså, i det fall att delar av lasten äro smittobärande, i högre grad än det ombordvarande sjöfolket, äro utsatta för smitta.

Slutligen må anmärkas att någon utredning icke synes vara gjord, huruvida revaccination av sjöfolket är påbjuden inom främmande länders lagstiftning.

Ett närmare skärskådande av här anförda synpunkter kommer säkerligen att ge till resultat, att frågan om revaccinationen av sjöfolket tarvar ytterligare utredning, innan någon lagstiftning här lämpligen bör företagas. På grund varav jag vördsamt får hemställa,

att i förslaget till lag om skyddskoppypmpning
den 12 mars 1915 § 6 raden »inskrivas å sjömanshus»
måtte utgå.»

Herr Olaus-
sons motion.

Herr *Olausson* har i sin ovanomförmälta motion anfört:

»I kungl. proposition nr 78 till innevarande riksdag med förslag till lag om skyddskoppypmpning 13 § 2 och 3 mom. föreslås, att kommunerna skola gälda dels ersättning enligt av Konungen fastställd taxa för å offentligt möte verkställda ympningar jämte besiktning och intyg däröver, dels skäligt arvode till vissa ympare.

Det bör ju för en och var vara tämligen klart, att dylika bestämmelser rörande arvodesersättningen komma att verka ganska betungande för många redan förut rätt så skattetyngda kommuner. Vår tids strävanden gå ju i den riktningen att i möjligaste mån söka utjämna kommunernas skattebördor, men genom antagandet av de föreslagna bestämmelserna kommer ojämnheten i skattehänseende att än ytterligare ökas.

Nu kan visserligen invändas, att den av departementschefen såsom skälig ansedda avgiften av 50 öre pr person icke kan tillmätas någon större betydelse i skattehänseende för respektive kommuner, men flera av de i ärendet hörda myndigheter hava dock ansett, att denna avgift bör förhöjas till en krona. Med kännedom om de ersättningsanspråk, som f. n. göra sig gällande inom landets läkarekår, har man all anledning befara, att ymningsläkarna icke länge komma att åtnöjas med föreslagna ersättningen utan inom kort säkerligen komma att med medicinalstyrelsens och Kungl. Maj:ts hjälp få densamma höjd till minst 2 kronor pr person.

De belopp kommunerna enligt denna lag skulle åläggas utgiva för ympningen kunna sålunda bliva rätt avsevärda. Då vi anse att skyddskoppypmpningen är en allmän angelägenhet, vilket förhållande såväl medicinalstyrelsen som departementschefen vitsordat, synes det oss, att det också borde vara statens skyldighet att gälda alla med skyddskoppypmpningen förenade kostnader. Detta så mycket mer, som i kungl. propositionen hemställles, att Konungen i de flesta fall skall bestämma avgifternas storlek.

Ehuru lagförslaget i dess helhet icke tilltalar oss, hava vi dock ansett oss böra — i händelse riksdagen skulle antaga förslaget — i görligaste mån påkalla rättelse uti det av oss härovan anmärkta missförhållandet.

På grund av det anförda tillåta vi oss föreslå,

att 13 § i ovannämnda förslag till lag om skyddskoppympning måtte erhålla följande lydelse:

»Skyddskoppympning, som verkställas å ympnings- och besiktningsmöte eller eljest på föranstaltande av hälsovårdsmyndighet, ävensom ympning, varom förmales i 3 § eller varom beslut meddelats enligt 4 § tredje stycket, är avgiftsfri för den ympade. Den ersättning för resor, dagtraktamenten och arvoden, som till vederbörande ympare skall utgå, bestämmes av Konungen och utgår av statsmedel.

Har staten fått vidkännas särskild kostnad för ympning, varom stadgas i 3 § d), är arbetsgivare, med vilken han därförut träffat avtal om arbetsanställning, pliktig gottgöra sådan kostnad.»

Utskottets yttrande.

I skrivelse den 28 maj 1908 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om en allsidig utredning rörande behovet av ändringar i gällande föreskrifter rörande skyddskoppympningen i riket samt därefter till riksdagen inkomma med de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

*Allmän
motivering.*

Med anledning av nämnda skrivelse anbefalldes medicinalstyrelsen att med biträde av utav styrelsen tillkallade sakkunniga verkställa en allsidig utredning rörande behovet av ändringar i föreskrifterna om skyddskoppympningen i riket; och har till åttlydnad härav styrelsen till Kungl. Maj:t inkommit med det betänkande och förslag, som legat till grund för den nu förevarande propositionen.

De ändringar i nu gällande bestämmelser, som det i propositionen innefattade lagförslag om skyddskoppympning avser att införa, äro i huvud-

sak följande: 1:o) åldern inom vilken barn i regeln skola vara ympade framflyttas från två år till det kalenderår, då de fyllt sex år, 2:o) förnyad ympning (revaccination) göres obligatorisk för vid krigsmakten fast anställda och värnpliktiga, för utlänningar, som i riket söka arbetsanställning, för den, som intages å tvångsarbetsanstalt, samt för utövare av vissa yrken, som anses medföra högre grad av fara för koppsmitta, och 3:o) ympningen skall utföras med animalt ympämne; om vid något tillfälle animal vaccin i tillräcklig mängd icke står till buds, får, efter medicinalstyrelsens därom meddelade särskilda förordnande, ympning med humaniserat ympämne äga rum av läkarkunnig person under iakttagande av de försiktighetsmått, som styrelsen aktar nödigt föreskriva, dock icke mot bestridande av den ympningspliktige eller dennes målsman. Vidare avses 4:o) att, så långt det låter sig göra, endast läkare skola anlitas för utförande av skyddskoppympning, samt 5:o) att staten skall övertaga en ökad del av kostnaden för skyddskoppympningen. Dessutom föreslås en del förenklingar och förbättringar i kontrollen över ympväsendet.

Vid en lagstiftning i förevarande ämne är det givetvis i främsta rummet nödvändigt att söka bilda sig ett omdöme, om och i vad mån skyddskoppympning kan anses motverka smittkoppor och deras spridning.

I detta avseende har utskottet med stöd av medicinalstyrelsens föreliggande utredning samt den utredning, som därutöver utskottet verkställt, bildat sig den övertygelsen, att skyddskoppympningen alltjämt måste anses vara ett synnerligen verksamt medel för befrämjande av det ändamål, som därmed avses. Från sakkunnigt håll synas också meningarna härutinnan vara så stadgade, att en motsatt uppfattning framstår såsom undantag. Den bristande tillit till skyddskoppympningens gynnsamma verkan, som understundom kan förefinnas hos allmänheten, torde ofta vara att tillskriva den omständigheten, att det skydd, som ympningen bereder, ej är absolut och i varje händelse till tiden begränsat. Uppmärksammas måste härvid också, att, enär ympningen kan misslyckas, tilläventyrs förefintliga brister i fråga om anordning och kontroll vid dess utförande inverkat ofördelaktigt, då det gällt ett allmänt bedömande av ympningens värde.

Agitationen mot vaccinationen använder sig i mycket stor utsträckning av statistiska uppgifter som bevismaterial och det har av den anledningen visat sig nödvändigt för utskottet att söka bilda sig en uppfattning om beviskraften och vederhäftigheten i de från det hållet framförda sifferuppgifterna.

En granskning härutinnan har visat, att antivaccinationsskrifterna efter graden av vederhäftighet låta sig indela i tvänne grupper, en mindre, författad av vetenskapligt utbildade skriftställare, som samvetsgrannt och ofta med stort skarpsinne framföra sina argument, och en annan, vida större grupp, vilken omfattar samtliga de populära agitationsskrifter, som spridas i vårt land och som till större delen rör sig med felaktiga siffror, vilka icke kunna återfinnas i angivna ursprungsskrifter, samt sifferuppgifter, som äro lösryckta ur sitt sammanhang och därigenom lätta att misstyda.

Även sådana vetenskapliga arbeten, som de kända antivaccinations-skrifterna av de tyska läkarna Böing och Vogt eller engelsmannen Russel Wallace, vittna emellertid allt för tydligt om en viss ensidighet. Sina angrepp rikta de väsentligen mot de metoder, efter vilka koppstatistiken bearbetats, samt förneka därvid, att denna äger någon som helst beviskraft, så framt densamma icke in i detalj uppfyller vissa långt gående metodologiska krav.

Den från vaccinationsvännernas sida framförda statistiken avser i första hand att påvisa, dels hur i ett och samma land sjuklighet och dödlighet i koppor sjunkit påfallande starkt och snabbt i och med vaccinationens införande (det s. k. historiska beviset), dels hur sjukligheten och dödligheten i koppor visar sig väsentligt mindre omfattande i länder, där vaccinationen är jämförelsevis väl genomförd än i länder, där endast en obetydlighet av befolkningen är vaccinerad (det s. k. geografiska beviset). Mot dessa tvenne skäl anföra vaccinationens motståndare, att man vid den historiska bevisföringen icke medräknat inflytandet av den allmänna förbättringen i de hygieniska förhållandena, vilken enligt deras mening i och för sig skulle varit tillräcklig för att förklara sänkningen i sjuklighets- och dödstal. Mot den geografiska bevisföringsmetoden anmärkes, att vid densamma folk av olika ålderssammansättning, hälso- och hygieniska förhållanden jämföras, utan att dessa ålders- och hälso-faktors inverkan på koppsjukligheten och koppdödligheten först fastställas och borträknas. Slutligen göres den anmärkningen, att man vid jämförelser angående sjuklighet och dödlighet i koppor bland ovaccinerade och vaccinerade icke kan fastställa, i vilken mån den omständigheten bidrager till de ovaccinerades ofördelaktiga ställning, att dessa dels omfatta de allra yngsta ovaccinerade årsklasserna, dels alla de kroppsligt svaga personer, vilka just på grund av denna sin svaghet äro befriade från vaccination.

Samtliga dessa anmärkningar äro till en viss grad berättigade. Det statistiska materialet är merendels icke av den beskaffenhet, att det

giver tillfälle till en logisk renodling av vaccinationsspörsmålet. Men det bör i detta sammanhang framhållas, att, även om detta material i flertalet fall icke är absolut oangripbart, det i alla fall icke minst genom sin omfattning och samstämmighet äger en icke obetydlig beviskraft, samt att denna enbart talar till förmån för vaccinationen. Här-till kommer, att man för begränsade sociala massor och perioder verk-ligen äger en fullt logiskt uppbyggd statistik, och att denna klart och oomtvistligt ådagalägger vaccinationens fördelar, varemot man till förmån för antivaccinationsståndpunkten icke kan framföra någon som helst ur logisk synpunkt vare sig mer eller mindre hållbar statistik.

Den mest grundliga och logiska behandling av vaccinationsspör-smålet, som hittills företagits, den angående sjuklighet och dödlighet bland vaccinerade och ovaccinerade på olika sjukhus i Ungern, och som efter de strängaste regler utförts av den bekante förre chefen för Budapests statistiska byrå, doktor Körösi, visar tvärtom, att koppsjuk- domen härjar nära fem gånger så starkt bland ovaccinerade som bland vaccinerade samt att dödligheten bland insjuknade ovaccinerade är ungefär sex gånger så stor som bland insjuknade vaccinerade. Dessa siffror hava sedermera i det stora hela bestyrkts av andra likartade undersökningar.

Även antivaccinatörerna hava tidigare för sin ståndpunkt anfört en statistisk specialundersökning, den av Keller, över koppsjuklighet och koppdödlighet bland österrikiska järnvägsbetjante. Enligt Kellers utred- ning skulle koppsjukligheten vara jämförelsevis högre bland vaccinerade än ovaccinerade och dödligheten ungefär densamma i de bägge grup- perna. På senare år hava emellertid antivaccinatörerna underlåtit att åbe- ropa Keller som auktoritet. Det har nämligen visat sig, att han syste- matiskt korrigerat primäruppgifterna, och att dessa i oförändrad form bilda ett kraftigt bevismaterial för vaccinationens stora betydelse.

Ett med det ovan berörda nära sammanhängande spörsmål är ock, huruvida, bortsett från skyddskoppymningens förmåga i och för sig att fylla sin uppgift eller icke, därmed är förenad sådan fara för den ympades hälsotillstånd, att ympningstvång icke bör upprätthållas. Denna fara är det, som alltid av dem, vilka äro motståndare till vaccinationen, med sådan skärpa framhålles och även beröres i de nu förevarande motioner, som rikta sig emot den obligatoriska ympningen.

Vad angår denna fråga får utskottet hänvisa till medicinalstyrelsens nämnda utredning och de däri omnämnda uttalanden från landets läkare. Såsom under diskussionen i detta ämne ofta framhållits, äro härutinnan ympämnets beskaffenhet och ympningens handhavande omständigheter av synnerlig betydelse. Och de klagomål, som i omförmälda avseende

hos oss kunnat förspörjas, borde väsentligen bortfalla i och med de stora förbättringar i detta hänseende, som nu tillämnas.

Största faran härvid har naturligtvis legat i att genom användande av humaniserat ympänne överförande av sjukdom från en person till en annan icke är fullständigt utesluten. Även vårdslöshet vid ympningen eller vanskötsel av ympsåret kan ju vara för den ympade menligt. Men till hävande av dessa anledningar till fara genom ympning äro i lagförslaget lämnade sådana föreskrifter, som synas innebära fullgoda garantier för framtiden mot olyckliga följder av skyddskoppympningen.

Men även om det sålunda måste anses av erfarenheten ådagalagt och av läkarvetenskapen erkänt, att vaccinering är att anse såsom ett betydelsefullt och, riktigt handhaft, i stort sett ofarligt medel vid bekämpande av smittkoppssjukdomen och dess farliga följder, gäller det att söka utröna, huruvida tilläventyrs de andra skyddsmedel mot denna sjukdom, som stå till buds, äro av den beskaffenhet, att det tvång, som en mer eller mindre utsträckt obligatorisk folkvaccinering måste anses innebära, kan undvaras.

Likasom i fråga om andra smittosamma sjukdomar är naturligtvis även, när det gäller den nu ifrågavarande, den sjuktes isolering och avstängande från omgivningen ett påkallat och lämpligt skyddsmedel. Med nutida utvecklade förbindelser såväl med främmande länder som inom landet, kan dock sådan isolering ingalunda anses tillfyllest, vad angår en så smittosam sjukdom som den nu förevarande. Då vidare isoleringsåtgärderna blott kunna hänföra sig till fall, när sjukdomen redan utbrutit, och då i fråga om en sjukdom, där inkubationstiden är så lång som vid smittkoppor, nämligen 10 till 14 dagar, smittan, innan sådan åtgärd kan vidtagas, kan hinna spridas vida omkring, kan ett system, byggt ensamt på isolering, enligt utskottets mening ej lämna tillräckligt skydd mot koppssjukdomen. Härtill komma framför allt de stora anspråk, särskilt i kostnadsavseende, som en någotsånär effektiv tillämpning av ett sådant system ställa på dess handhavare, och de resurser, som därvid måste stå till buds. Vad särskilt vårt land angår, är hela vårt epidemisjukhusväsen å landsbygden synnerligen bristfälligt och ännu i det väsentliga oordnat. I saknad av nödiga sjukhuslokaler har därför för landsbygden någon allmän skyldighet för den i sådant avseende närmast ansvariga myndigheten, kommunen, hittills icke kunnat stadgas att vid smittosamma sjukdomar sörja för den sjuktes isolering och vård. De ofta stora avstånden och de därmed sammanhängande svårigheterna att tillräckligt hastigt erhålla tillgång till läkare och sålunda få sjukdomsfallet konstaterat samt den sjuktes isolering genomförd äro också omständig-

heter, som vad vårt land angår ej få i detta sammanhang lämnas obeaktade. Vårt nära grannskap till ett land, där smittkoppssjukdomen synnerligen ofta och i särdeles stor omfattning härjar, är även en betydelsefull omständighet att härvid uppmärksamma.

I en av de föreliggande motionerna har särskilt framhållits, att det endast är en jämförelsevis mindre betydande del av Sveriges befolkning, som i betraktande bland annat av att skyddskoppsympning är obligatorisk endast för barn och med hänsyn till den tid, omkring 10 år, varunder vaccinering anses skydda mot koppsmitta, verkligen är att i enlighet därmed anse såsom skyddad, även förutsatt att under denna tid ympning vore ett effektivt skyddsmedel. Jämväl har med stöd av den redogörelse angående utfallet av vaccineringen vid armén under åren 1911—1913, som lämnats i arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses berättelse för samma år, framhållits, i hur stor utsträckning vaccinering, där sådan sker, ej »slår an». Vid anförda förhållanden kunde, framhålles det, den obligatoriska vaccineringen ej vara att tillerkänna den vikt för motverkande av koppsmittas spridning, som man ville tillägga densamma.

Med avseende härå torde böra erinras, att, om också ympningen ej skulle anses skydda mot smitta mer än under angivna tid, dess verkan dock så till vida sträcker sig längre, som den, enligt vad erfarenheten visat, även sedermera åtminstone under ytterligare en tioårsperiod för- mildrar inträffande smittkoppssjukdom och oftast leder sjukdomsfallet till hälsa. Det nu föreliggande förslaget upptager för övrigt i jämförelsevis betydande utsträckning obligatorisk vaccinering även i andra fall än för barn. Vad angår det jämförelsevis dåliga utfallet av ympningarna av värnpliktiga, må uppmärksammas, att revaccination i allmänhet mindre ofta »slår an» än den första ympningen. Anmärkta förhållande kan också, såsom redan blivit antytt, hänföra sig till omständigheter, som bero av vaccinens beskaffenhet, varutinnan det nu föreliggande förslaget avser att införa väsentliga förbättringar.

Det har även ifrågasatts, att man, med övergivande av det hittills i vårt land under över ett århundrade tillämpade systemet med obligatorisk barnvaccinering, borde kunna åtnöjas — förutom med en helt och hållet på frivillighet grundad rätt för den enskilde, att, om och när han önskade, kostnadsfritt genom statens försorg undergå ympning — med införande endast av möjlighet för Kungl. Maj:t att *vid inträffande epidemi* påbjuda vaccinering i den omfattning, som i varje särskilt tillfälle kunde påkallas. I fråga om ett sådant system kommer emellertid i betraktande den omnämnda långa inkubationstiden vid smittkoppor i förening med den härvid synnerligen beaktansvärda omständigheten, att beträffande en

person, som redan ådragit sig koppsmitta, vaccinationens förmåga att motverka sjukdomens utbrott och vidare utveckling anses väsentligen förminskad och efter förloppet av 4 à 5 dagar från det smitta åsamkats, så gott som alldeles upphävd. Rent praktiskt skulle det för övrigt också vålla viss svårighet och särskild kostnad att ständigt hålla i beredskap så stora mängder av fullt användbart vaccinämne, som skulle erfordras för att fylla de anspråk, som, därest allenast vid epidemi vaccinationen vore obligatorisk, helt säkert skulle ställas, då fara verkligen vore för handen.

Utskottet har av anförda skäl och på grund av vad som för övrigt i detta ämne förekommit ansett sig böra i det stora hela ansluta sig till den uppfattning om den obligatoriska vaccinerings betydelse och tillämpning, som, i överensstämmelse med vad som gäller i flertalet kulturländer, vunnit uttryck i den kungl. propositionen. Särskilt under de förhållanden, som nu föreligga runt om i vår värdsdel, och vilka, enligt vad som framgår av propositionen, för Kungl. Maj:t varit ett viktigt skäl att nu framlägga förslag om skyddskoppympnings ordnande i vårt land, vore det säkerligen förenat med icke ringa fara att nu övergiva den obligatoriska skyddskoppympnings. Utskottet har alltså icke ansett sig kunna tillstyrka vare sig de i herrar *Stärners* och *Nilsons* samt herrar *Jansons* och *Igels* motioner gjorda yrkanden, att riksdagen måtte besluta, att vaccinationen skall vara en för alla medborgare frivillig sak, eller de i herrar *Roséns* och *Wawrinskys* motioner gjorda yrkanden, att riksdagen måtte med avslag å de föreliggande propositionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t begära nytt förslag till vaccinationens ordnande på frivillighetens grund med eller utan skyldighet att undergå obligatorisk vaccinering, då smittkoppor yppat sig.

Det återstår härefter att undersöka, huruvida en sådan anordning skulle kunna förordas, som föreslås, dels alternativt i herrar *Stärners* och *Nilsons*, *Jansons* och *Igels* samt herr *Wawrinskys* motioner, dels ock i herr *Erikssons* i Grängesberg motion, och varmed åsyftas att befrielse från undergående av skyddskoppympning skulle kunna vinnas för den, som på heder och samvete eller under edsförpliktelse eller på annat förbindande sätt förklarar, att han anser skyddskoppympning skadlig för vederbörande ympningspliktiges hälsa.

Såvitt utskottet kunnat utröna, förekommer dylik s. k. samvetsklau-sul endast i England, där den infördes genom en parlamentsakt av den 12 augusti 1898, enligt vilken straff för försummad vaccination icke skulle inträda, om någon av barnets föräldrar inom fyra månader efter barnets födelse vid session inför två fredsdomare eller inför magistrats-

person eller polisdomare avgåve en övertygande förklaring på heder och samvete, att han (hon) trodde, att vaccinationen skulle vara skadlig för barnets hälsa samt inom sju dagar därefter till distriktets vaccinationstjänsteman avlämnade ett av sådan domare eller magistratsperson avgivet intyg om förhållandet. Genom en parlamentsakt av den 28 augusti 1907 skedde sådan ändring i sagda föreskrifter, att förklaring av ovan angivna innehåll skulle få utan iakttagande av sådan inställelse, som där avsågs, insändas med posten till distriktets vaccinationstjänsteman.

Beträffande den erfarenhet, som vunnits vid tillämpningen av dessa bestämmelser, har utskottet inhämtat, att, året innan 1907 års lagstiftning trädde i kraft, det genom 1898 års lagstiftning sålunda lämnade medgivande begagnades för mellan 5 och 6 procent av samtliga födda. Efter tillkomsten av 1907 års parlamentsakt har antalet barn, som på där angivet sätt undandragits från ympning, alltså ökat.

Det har ansetts, att genom något medgivande i den riktning, som sålunda skett i England, man borde i särskilda fall gå den till mötes, som av verklig övertygelse, grundad på omdömesgill prövning, finner vaccinationen förenad med den risk, att han anser orätt att underkasta sig densamma eller tvinga sitt barn därtill. En dylik allvarlig övertygelse, grundad exempelvis på vunnen erfarenhet om något inträffat fall, där ympning verkligen medfört eller tros hava medfört bestående skada, måste ju åtminstone teoretiskt sett anses förtjänt av ett visst beaktande. Men häremot gäller å andra sidan att väga samhällets intresse, att ympning verkligen kommer till stånd i erforderlig omfattning.

Beträffande till en början värnpliktiga, särskilt vid inträffande krigsfara, ävensom vid hotande utbrott av epidemi lär samhällets intresse vara av den styrka, att det ej tål eftergift. För dessa fall synes ej heller åtminstone en av de omnämnda motionärerna vilja medgiva tillämpning av s. k. samvetsklausul.

I fråga om övriga fall och särskilt rörande den s. k. barnvaccineringen är det känt, hurusom en inom en ort uppdriven mer eller mindre tillfällig känslöstämning mot vaccinationen kan vara tillräcklig att avhålla därifrån i synnerligen stor utsträckning. Då erfarenheten vidare visar, vilken förmåga att växa och utbreda sig dylika stämningar kunna erhålla, är det att befara, att, såsom också skett i England, ett medgivande av beskaffenhet, som nyss nämnts, skulle kunna komma att, om ej särskilda garantier kunde fastställas däremot, begagnas i en utsträckning, som skulle närma sig förhållandena under ett system med helt och hållet frivillig vaccination. Att i praktiken finna i erforderlig grad effektiva och samtidigt i formellt avseende ej allt för stötande dylika garantier, har emellertid vid det allvarliga övervägande, som utskottet ägnat frågan härom,

visat sig vara förenat med stora svårigheter. Varken det i herr *Erikssons* motion framställda förslag i sådant avseende om skriftlig, på heder och samvete avgiven försäkran av angivet innehåll till prästen i församlingen eller det i herrar *Stärners* och *Nilsons* samt *Jansons* och *Igels* motioner framställda förslag, att sådan skriftlig försäkran skulle göras inför vederbörande hälsovårdsmyndighet, har utskottet funnit ur angivna synpunkter vara tillfredsställande. Utskottet har därför måst ställa sig avvisande mot införande hos oss av samvetsklausul med avseende å vaccinationen.

I detta sammanhang vill utskottet framhålla dels den, i förhållande till vad som för närvarande gäller, långa tid, som enligt lagförslaget hinner förflyta, innan vaccination av barn behöver ske, och varunder det således står föräldrarna öppet att för densamma välja den tid, de finna för barnet vara lämplig, dels ock den hänsyn till barnets hälsotillstånd, som enligt förslaget tages vid fråga om befrielse från ympning, en hänsyn, som utskottet, på sätt nedan angives, ansett sig böra ytterligare framhäva.

Utskottet har av anförda skäl icke kunnat tillstyrka de i nu berörda riktning gjorda yrkanden.

Då, på sätt ovan framhållits, enligt den föreliggande propositionen skyddskoppsympningen skulle komma att utföras på ett sakkunnigt och i övrigt fullt tillfredsställande sätt, torde de viktigaste av de invändningar, som riktats mot den obligatoriska vaccinationen, skola förfalla, och denna sålunda kunna förvärva det förtroende, som är så viktigt för fyllande av det därmed avsedda syfte. När det gäller så viktiga samhällsintressen som motverkande av erkänt allmänfarliga svårartade och i hög grad smittosamma sjukdomar, torde det icke kunna undgås, att i särskilda fall den enskildes frihet förblir i viss grad begränsad.

I fråga om de särskilda paragraferna i förslaget får utskottet erinra följande.

Speciell motivering.

1 §.

Denna paragraf innebär ett allmänt uttalande om obligatorisk skyddskoppsympning i enlighet med vad efterföljande paragrafer närmare omförmåla.

Utskottet har härövan sökt angiva de skäl, som föranlett utskottet att biträda en sådan princip.

2 §.

I herr *Almers* motion har av anförda skäl yrkats sådan ändring av denna paragraf, att barn skulle undergå skyddskoppypmpning senast under det kalenderår, då det fyller två år. Såsom skäl härför har bland annat åberopats gällande nådiga reglemente för skyddskoppypmpningen i riket, vari föreskrives, att barn skola vaccineras, innan de uppnått två års ålder, samt den erfarenhet, som vunnits vid tillämpningen av denna bestämmelse.

Till stöd för det kungl. förslaget i denna del har av medicinalstyrelsen och i propositionen anförts huvudsakligen, att den tidigaste barnåldern, såsom statistiken utvisar, är den för sjukdomar och dödsfall mest utsatta. Många av de sjukdomar, som träffa barn i denna ålder, tros nu, ehuru helt visst med orätt, bero på skyddsympningen, som sålunda ofta får bära skulden för dessa åkommor. Det kan därför ur denna synpunkt vara befogat att uppskjuta ympningen till en tidpunkt, då barnet vunnit bättre krafter och stadigare hälsa, men innan det nått skolåldern och blir mera utsatt för smitta från andra håll än hemmet och dess omgivning samt därigenom även i sin tur mera farligt för andra. Vidare har framhållits, att det otvivelaktigt är förbundet med viss svårighet att få barnen i den tidigaste åldern inställda till ympnings- och besiktningsmöten, särskilt på landet, och att mödrarna också helt naturligt äro mera känsliga för ingrepp å barnen under deras tidigaste år, än om ympningen förlägges till en senare barnålder. Framflyttningen av vaccinationsåldern på sätt, som föreslagits, giver därjämte ett effektivare skydd mot smittkoppsjukdom just under skolåldern än nu gällande bestämmelser. Kontrollen blir dessutom lättare, om ympningsplikten sammanfaller med skolåldern.

Det kan ock erinras, att, då ympningen kan företagas när som helst före utgången av det sjätte kalenderåret efter barnets födelse, det torde kunna förväntas, att föräldrar skola låta ympningen företagas å den tid dessförinnan, som i olika fall, med hänsyn till barnets hälsa och andra omständigheter, anses lämpligast, och att, medan härvid flera torde föredraga en tidigare ålder framför en senare, andra åter anse en senare ålder fördelaktigare.

Utskottet har av anförda skäl ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag i förevarande del, vilket förordats såväl av flertalet hörda läkare som av medicinalstyrelsen.

Vidkommande det i herrar *Stärners* och *Nilsons* samt *Jansons* och *Igels* motioner ävensom i herr *Wawrinskys* motion alternativt avgivna

förslag om befrielse från vaccinationsplikten för dem, som i någon form försäkra sig hysa betänkligheter mot vaccinationen på grund av därmed förenad risk för den vaccinationspliktiges hälsa, samt det i herr *Erikssons* motion under denna paragraf gjorda yrkande i samma riktning, har utskottet förut yttrat sig.

3 §.

I herrar *Stärners* och *Nilsons* samt *Jansons* och *Igels* omförmälda motioner har alternativt yrkats, att den i propositionen föreslagna revaccinationsskyldigheten ej måtte av riksdagen bifallas, utan revaccinationen såsom hittills vara fullkomligt frivillig.

Vidare har herr *Eriksson* i Grängesberg i sin motion hemställt, att det ymptvång, som innefattas i bestämmelserna under denna paragraf a) och b) måtte ur lagförslaget utgå.

Skälen för införande av den obligatoriska revaccinationsplikt, som förevarande lagrum upptager, äro närmare angivna i medicinalstyrelsens utredning samt i den kungl. propositionen; och får utskottet hänvisa till dessa skäl.

Det skulle tydligen vålla avsevärd omgång och svårighet att vid inträffande krigsfara i stor utsträckning genomföra en vaccinering av de värnpliktiga och vid krigsmakten fast anställda. Erfarenheten har visat, att den nu gällande frivilliga vaccinationen av de värnpliktiga i fredstid icke lett till vaccination av dem i tillräcklig omfattning. Det lär sålunda knappast återstå annat än att införa skyldighet för dem att redan i fredstid undergå vaccinering, som är påkallad i främsta rummet av nödig hänsyn till krigsberedskapens krav. Med den ståndpunkt utskottet för övrigt intagit till frågan om skyddskoppympningens betydelse, och enär genom antagande av förslaget i denna del en revaccinering av så gott som hela den manliga befolkningen kommer att ske i en ålder, då den på grund av undergången barnvaccinering en gång erhållna immuniteten mot smittkoppssjukdomen kan vara försvunnen, har utskottet ansett sig böra förorda Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser såväl värnpliktiga som vid krigsmakten fast anställda, samt alltså icke kunnat tillstyrka berörda motioner i förevarande del.

I detta sammanhang vill dock utskottet framhålla lämpligheten av att, i den mån så låter sig göra, tillfälle beredes de till fredstjänstgöring inkallade värnpliktiga, att, innan ympningen vid truppförbanden sker, genom föredrag av vederbörande läkare eller på annat lämpligt sätt vinna kännedom om skyddskoppympningens betydelse för dem.

Med avseende å de under d) och e) av denna paragraf omnämnda kategorier, vissa utlänningar och tvångsarbetsfångar, synas fullgiltiga skäl

föreligga för att ålägga dem ympningsplikt. Vad angår de under d) avsedda »utländska jordbruksarbetare eller andra arbetare, som inkomma i riket för att söka arbetsanställning», har utskottet företagit en mindre jämkning i förslagets ordalydelse.

4 §.

Denna paragraf avser att fylla ett tämligen allmänt erkänt behov att vid inträffande epidemi kunna i den omfattning, som finnes erforderlig, påbjuda ympningsplikt. En sådan möjlighet blir av större betydelse bland annat på grund av den tillämnade allmänna framflyttningen av vaccinationsåldern för barn från 2 till 6 år.

Utskottet har funnit ett stadgande av detta innehåll väl behöfligt och alltså icke kunnat tillstyrka de i herrar *Stärners* och *Nilsons* samt *Jansons* och *Igels* motioner alternativt gjorda yrkanden, i vad de avse denna paragraf, att revaccinationen såsom hittills måtte vara fullkomligt frivillig.

Den av utskottet föreslagna ändring i denna paragraf är endast redaktionell.

5 §.

Mom. 1. De i detta moment av utskottet gjorda ändringar avse endast förtydliganden.

Mom. 2. Såsom i propositionen blivit framhållet, avser densamma, att ympning skall så långt möjligt verkställas av läkare, något som även utskottet finner högeligen önskvärt. Oftast torde väl också den läkare, som i sådant avseende anlitas, komma att bliva vederbörande tjänsteläkare. Emellertid lär, såsom även propositionen förutsätter, understundom även annan läkare behöva användas, likasom det jämväl kan inträffa, att, på sätt i 7 och 8 §§ omförmäles, annan behörig person än läkare behöver antagas till särskild ympare.

Enär emellertid propositionen, fränsett ympning av värnpliktiga och tvångsarbetsfångar, uppställer såsom undantagslös regel, att befrielse från ympning icke kan meddelas av annan än vederbörande *tjänsteläkare*, skulle härav ofta kunna följa, att, då den ympningspliktige infunne sig eller inställdes inför ymparen å t. ex. ympnings- eller besiktningsmöte, denne skulle vara förhindrad att med laga verkan meddela dylik befrielse, även om han funne förutsättning därför vara för handen. För vinnande av befrielse skulle vederbörande, som sålunda kunde hava förgäves besökt mötet, därefter hava att söka läkare och, om denne icke vore tjänsteläkare, vidare till tjänsteläkaren fortskaffa av den förre utfärdad sådant intyg, som här erfordras. Å orter, där tillgång till läkare är avlägsen, skulle, enligt

utskottets uppfattning, härav vållas en omgång, som icke kan stå i överensstämmelse med allmänhetens berättigade krav i det avseende, varom här är fråga.

För undanröjande av dessa olägenheter har utskottet föreslagit en ändring i 2 mom. av denna paragraf. Därvid har utskottet med hänsyn särskilt till omnämnda fall, där avstånden till läkare äro stora, ansett sig böra sörja för, att varje för ett visst område till ympare antagen person tillerkännes rätt att meddela undantag, som här avses, och det vare sig den undersökning av den ympningspliktige, som för ändamålet skall verkställas, sker å ympningsmöte eller vid annat tillfälle. Förutom genom sådan undersökning bör naturligtvis befrielse från ympning kunna vinnas genom att för ympare uppvisas läkarintyg enligt i förslaget omförmålt formulär. Förmenar ympare — läkare eller icke — att barn eller annan ympningspliktig bör undergå ympning, ehuru den ympningspliktige eller hans målsman anser, att uppskov bör ske, står det dem alltid fritt att vid tillfället låta med ympningen anstå för att, om de så önska, åtspörja läkare. Skulle tiden, inom vilken ympningen enligt förslagets 2 § skall ske, utgå, innan utlåtande hunnit från läkare anskaffas, blir påföljden endast den, som angives i förslagets 20 §, d. v. s. föreläggande av vederbörande myndighet att inom viss tid fullgöra ympningsplikten. Utskottet får framhålla, att till särskild ympare endast får antagas person, som äger härför nödig utbildning; och är han i fråga om behöriga utövändet av sitt uppdrag underkastad ansvar såsom tjänsteman.

I sammanhang med sitt förslag i berörda del har utskottet funnit skäl att något närmare precisera de grunder, som böra gälla för erhållande av undantag från ympning. I sådant syfte har föreslagits, att befrielse skall meddelas — i stället för, såsom det heter i det kungl. förslaget, om vederbörande »icke utan men för hälsan kan undergå ympning» — om den, som skall ympas, befinnes »i följd av sjukdom eller sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympningen».

Det av utskottet använda uttrycket »undantag från ympning» i stället för enligt Kungl. Maj:ts förslag »befrielse från ympning» innefattar ingen ändring i sak.

6 §.

Utskottet har ansett den i denna paragraf såsom villkor för anställning eller sysselsättning, varom här är fråga, uppställda fordran på undergången skyddskoppympning under det närmast föregående kalenderåret såsom alltför sträng och ej heller nödvändig eller ens lämplig

för nående av det syfte, varom här är fråga. I analogi med vad som är avsett att gälla enligt 5 § mom. 1, och i enlighet med vad som framhållits i flere yttranden över medicinalstyrelsens förslag i ämnet, har ansetts tillfyllest, att ympning försiggått under de närmast föregående fem kalenderåren eller senare.

Det må framhållas, att genom denna lindring i förslaget, sedd i samband med den av utskottet förordade obligatoriska ympningen av varje värnpliktig, som har att påbörja fredstjänstgöring, de viktigaste invändningarna mot förslaget i nu förevarande del väsentligen torde förlora i betydelse.

Utskottet har därför funnit sig icke böra, i vidare mån än som sålunda skett, tillmötesgå vare sig de i herr *Erikssons* i Grängesberg och herr *Thores* motioner gjorda yrkanden, att skyddskoppympning såsom villkor för att inskrivas å sjömanshus måtte ur förslaget utgå, eller den i herr *Bengtssons* motion gjorda enahanda hemställan med hänsyn till anställning vid tullverket. I fråga om de närmare skälen för förslaget i denna del får utskottet hänvisa till propositionen. Ej heller har utskottet funnit skäl tillstyrka de i herrar *Stärners* och *Nilsons* samt *Jansons* och *Igels* motioner gjorda yrkanden, att vaccination i allmänhet icke må få utgöra villkor för tillträde till offentliga tjänster och ämbeten, i vad nämnda yrkanden hava avseende å här upptagna föreskrifter.

7 och 8 §§.

Såsom i propositionen göres gällande och av utskottet redan framhållits, måste det anses vara av synnerligen stor vikt, att skyddskoppympning blir i största möjliga utsträckning verkställd av läkare. Detta har också vunnit uttryck i avfattningen av 7 § i det kungl. förslaget, som dock för angivna fall medgiver anställande såsom ympare av annan person, som genomgått särskild undervisningskurs i skyddskoppympning (»särskild ympare»).

Vidare upptager det kungl. förslaget föreskrift om, att civil tjänsteläkare icke utan särskilt tillstånd må undandraga sig att vara ympare inom kommun, där han är bosatt, samt att i sådan ort, stad eller lantkommun, icke får anställas »särskild ympare» utan efter prövning av Konungens befallningshavande, att skyddskoppympningen icke kan ordnas på annat tillfredsställande sätt. I andra fall har hälsovårdsmyndigheten att efter samråd med tjänsteläkaren i orten besluta, om särskild ympare skall för kommunen eller del därav antagas.

Med avseende å dessa föreskrifter har utskottet särskilt uppmärksammat, att, om civil tjänsteläkare skulle bliva skyldig förrätta skydds-

koppypmpning endast å ort, där han är bosatt, de fall, vad landsbygden beträffar, bliva jämförelsevis få, där denne läkare kan med säkerhet påräknas för ifrågavarande ändamål. Detta framgår, om man betänker, att det är endast omkring en sjundedel av Sveriges lantkommuner, som hava sådan läkare bosatt inom sitt område, därvid bortsett från fall, där tjänsteläkare inom lantdistrikt är bosatt i stad.

För vinnande i större omfattning av det ovan framhållna syftet, att skyddskoppypmpning må i största möjliga omfattning verkställas av läkare, har utskottet ansett nödigt, att civil tjänsteläkares skyldighet i nämnda hänseende utsträcket till att, där ej annorlunda särskilt medgives, omfatta hela hans tjänstgöringsdistrikt. Då undantag från en dylik regel emellertid måste medgivas, och detta i större omfattning än som skulle hava blivit fallet enligt det kungl. förslaget i denna del, har utskottet ansett, att frågan om beviljande av sådant undantag bör prövas av Konungens befallningshavande, som därvid bör höra förste provinsialläkaren. Vid prövning av fråga härom bör givetvis hänsyn företrädesvis tagas till distriktets storlek samt den svårighet, som därav kan vållas för läkaren att med sin verksamhet i övrigt förena handhavandet av skyddskoppypmpningen.

Utskottet har funnit så mycket mindre betänklighet mot en sådan anordning som, på sätt under 11 § här nedan omförmäles, utskottet ansett sig böra föreslå, att vid behov den besiktning, som måste efterfölja ympningen, må kunna, om läkare verkställt ympningen, utföras av annan person, som äger därför nödiga kvalifikationer.

Då tjänstgöringsdistriktet för förste provinsialläkare såsom sådan utgör hela länet, och då vidare förste provinsialläkaren enligt förslagets 12 § har att granska de planer för ympningsmötenas hållande, som där omförmälas, har utskottet undantagit förste provinsialläkare från den ovan åsyftade skyldigheten, något som givetvis icke bör utesluta, att även han bör anlitas för skyddskoppypmpning, i den mån hans tjänstgöring i övrigt kan medgiva detta.

Övriga av utskottet viktagna ändringar i dessa paragrafer äro väsentligen en följd av den nu berörda. Härvid må uppmärksammas, att med den utsträckning av tjänsteläkarens skyldighet att vara ympare, som utskottet föreslagit, några särskilda stadganden, avseende stad, köping eller municipalsamhälle, med egen tjänsteläkare eller kommun, där civil tjänsteläkare eljest är bosatt, icke ansetts erforderliga. Då vidare enligt utskottets förslag sättet för ympares antagande regleras i 8 §, har 3 mom. i 7 § av Kungl. Maj:ts förslag ansetts böra ingå såsom 4 mom. i 8 § av utskottets förslag.

9 §.

Såsom redan framhållits avser det kungl. förslaget, att skyddskoppympning skall ske med animalt ympämne, om ej medicinalstyrelsen annorlunda förordnar. Humaniserat ympämne skulle i allt fall icke kunna användas mot bestridande av den ympningspliktige eller dennes målsman.

I propositionen framhålles, att användande av humaniserad lymfa knappast komme att äga rum, om förslaget bleve lag, men att en säkerhetsventil härvid erfordrades för att man ej skulle bliva strandsatt i de sällsynta undantagsfall, då av en eller annan anledning animalt ympämne i tillräcklig mängd icke finnes tillverkat eller kunde från utlandet anskaffas.

Även efter utskottets uppfattning skulle det vara lyckligast, om användande av annan än animal vaccin kunde absolut förbjudas, men då medicinska myndigheter, härom åtsporda, förklarat sig icke kunna garantera, att under alla omständigheter animal vaccin i tillräcklig mängd skall kunna tillhandahållas, har utskottet icke kunnat förorda ett sådant förbud. Emellertid vill utskottet kraftigt framhålla önskvärdheten av, att förrådet av animal vaccin alltid hålles så stort, att det endast i sällsynta undantagsfall behöver ifrågakomma att använda annat ympämne.

För att vederbörande ympningspliktige eller dennes målsman alltid må erhålla kännedom om, när humaniserat ympämne användes, har en jämkning skett i ordalydelsen i andra momentet av denna paragraf.

11 §.

Det kungl. förslaget ålägger, efter mönster av redan gällande reglemente för skyddskoppympningen i riket, vederbörande ympare att, sedan ympning skett, besiktiga den ympade för utrönande av ympningens resultat. Då sådan besiktning ej kan med framgång verkställas, förr än efter sedan viss tid, minst 4 à 6 dagar, förflutit från ympningen, förutsätter detta, att ymparen ånyo beredes tillfälle att företaga undersökning av den ympade. Även om det skulle låta sig göra för vederbörande ympare att, med särskild hänsyn härtill, på lämpligt sätt anordna sina resor, vilka enligt utskottets ovanberörda förslag under 8 § kunna förväntas bliva av större omfattning än enligt det kungl. förslaget, och om också den tid, som bör förflyta mellan ympningen och besiktningen till viss grad kan i olika fall växla efter omständigheterna, skulle det helt säkert vara till stor fördel, om den svårighet och omgång, besiktningen sålunda ofta måste anses vålla, kunde i erforderlig mån undanröjas. Härigenom skulle, efter utskottets uppfattning, det

nämnda syftemålet att i möjligaste mån erhålla tillgång till läkare för ympningarnas verkställande ytterligare befördras, samtidigt som kostnaden för läkares ifrågavarande resor skulle kunna nedbringas. Då det måste anses vara själva ympningen, det därvid erforderliga ingreppet och vad med detsamma sammanhänger, ympämnets behandling m. m., för vilket det framför allt är av vikt, att läkare anlitas, medan däremot besiktningen ej ställer samma anspråk, har utskottet för vinnande av omförmälda ändamål föreslagit, att, om, i annan ort än stad, köping eller municipalsamhälle med egen tjänsteläkare, ymparen är läkare, med den sistnämndes samtycke skall kunna vid behov för besiktingens verkställande anställas särskild person (besiktigare), vilken genomgått samma undervisningskurs i skyddskoppympning, som fordras av särskild ympare.

Genom bibehållande av den i det kungl. förslaget upptagna föreskriften om, att tid och plats för besiktning skall bestämmas av vederbörande ympare, i regel tjänsteläkaren i distriktet, synes det utskottet bliva tillfredsställande sört för, att besiktning skall bliva verkställd å lämplig tid, något varom för övrigt närmare föreskrifter torde komma att meddelas i de särskilda instruktioner, som torde komma att för vederbörande utfärdas.

Såsom erinrats, skall för övrigt plan för ympnings- och besiktningsmöten enligt 12 § i förslaget uppgöras av hälsovårdsmyndigheten i samråd med vederbörande ympare, samt, när ymparen är civil tjänsteläkare, underställas förste provinsialläkaren i länet.

Då utskottet ansett, att även i fall, där särskild besiktigare antagits, ymparen bör vara den, som utfärdar sådant intyg om ympningen och dess resultat, som i denna paragraf omförmäles, har utskottet föreslagit åläggande för besiktigare att ofördröjligen till ymparen insända bevis om besiktningen och dess resultat. Ymparens intyg blir då i denna del grundat på bevisets innehåll.

I enlighet med vad sålunda anförts, har utskottet föreslagit erforderlig ändring i denna paragraf.

13 §.

Enligt den allmänna regeln i 1 mom. av denna paragraf i det kungl. förslaget skall ympning, som sker på ympnings- och besiktningsmöte eller eljest på föranstaltande av hälsovårdsmyndighet, vara kostnadsfri för den ympade. I stället skall enligt förslaget denna kostnad åligga dels staten, dels kommunen. Staten skulle till civil tjänsteläkare gälda resekostnads- och traktamentsersättning för hans inställelse såsom ym-

pare vid ympnings- och besiktningsmöte å annan ort än stad, köping och municipalsamhälle. Kommun skulle hava att till dylik läkare utgiva ersättning med belopp, som Konungen bestämmer, för varje vid sådant möte ympad person. I övriga fall, nämligen dels på de platser å landet, där i allmänhet ympning förrättas antingen av annan läkare än tjänsteläkaren eller av särskild ympare, dels ock alltid för ympning i stad, köping och municipalsamhälle, skulle ersättningen till ymparen, vare sig den komme att utgå i form av dagtraktamente, avgift för varje ympad eller annorledes, gäldas av kommunen eller bero på avtal mellan denna och ymparen.

Beträffande förslaget i denna del anföres i den kungl. propositionen bland annat, att, vad beträffar stad, köping och municipalsamhälle med egen tjänsteläkare, det syntes böra bliva vederbörande samhälles sak att självt bestrida kostnaden för sådana förrättningar, och att staten torde sakna anledning att därvid träda emellan.

För övriga fall framhålles, att, då staten i sitt och de enskilda kommunernas intresse påbjuder en åtgärd, som var och en måste underkasta sig, det torde få anses såsom skäligt, att kostnaden härför drabbar både stat och kommun.

Kostnaderna för de tjänsteresor för ympningens fullgörande, som skulle drabba staten, kunna, anföres vidare i propositionen, icke direkt angivas. Utredning härom kunde svårligen utföras, emedan det vore omöjligt att på förhand beräkna, i vilken utsträckning läkare med rätt till ersättning av statsmedel komma att användas i och för ympningen. Ett ungefärligt begrepp om kostnaderna vunnos emellertid genom jämförelse med det med dessa ympningsresor i avseende på resornas omfång mest likställda uppdrag, för vilket ersättning av statsmedel redan utgår, nämligen tillsynen av sinnessjuka och idioter i kommunerna. Kostnaderna för denna tillsyn uppgick i medeltal för 10-årsperioden 1902—1911 till 33,750 kronor årligen. De resor, denna tillsyn krävde, torde emellertid kunna antagas vara mer omfattande än vad som kan bliva förhållandet med resorna för skyddskoppympningens fullgörande, vadan kostnaden för dessa borde kunna beräknas åtminstone icke överskrida de förra. Att läkare framdeles komme att anlitas för ympning i allt större utsträckning, vore väl antagligt; i den mån så sker, komme givetvis även kostnaderna att ökas, varför en ökning av nu erforderligt statsanslag längre fram syntes bliva behöflig.

I en särskild proposition, nr 79, varöfver utskottet även i dag avgiver utlåtande, har Kungl. Maj:t beräknat denna kostnad för år 1915 till förslagsvis 35,000 kronor.

Med avseende å beloppet av den ersättning, som skulle utgå av kommunen, anmärker departementschefen, att den av medicinalstyrelsen föreslagna ersättning av 50 öre för varje ympad syntes för närvarande skälig.

Herr *Olausson* m. fl. hava i ovan intagna motion yrkat, att all ersättning för resor, dagtraktamenten och arvoden, som till vederbörande ympare skall utgå, skall bestridas av statsmedel; och hava samma motionärer i särskild med anledning av sistnämnda proposition avgiven motion beräknat, att härav skulle för statsverket föranledas en merkostnad utöver den nyss berörda av 60,000 kronor.

Vidkommande till en början de särskilda kostnader, som föranledas av ympnings- och besiktningaresor, har ovan förutsatts, att dessa resor skola i stor utsträckning företagas av tjänsteläkare. Det måste dock även med utskottets förslag om skyldighet för tjänsteläkare att i allmänhet verkställa ympning och besiktning inom sitt distrikt, anses antagligt, att jämväl annan läkare eller i fall, där exempelvis ett barnmorskedistrikt, såsom stundom är händelsen, omfattar flera kommuner, även barnmorska, som antagits till ympare, måste företaga särskilda resor för ympning och besiktning. Under sådana förhållanden skulle det efter utskottets uppfattning innebära en orättvisa för de kommuner, i vilka på grund av deras avlägsna belägenhet eller av annan anledning tjänsteläkare ej kommer att verkställa ympning och besiktning, att få vidkännas en kostnad i ifrågavarande avseende, varifrån övriga, mer gynnsamt lottade kommuner skulle vara befriade.

Utskottet anser därför, att alla resor för ympning eller besiktning, som skall verkställas å ympnings- och besiktningsmöte eller eljest på föranstaltande av vederbörande hälsovårdsmyndighet i annan ort än där ympare eller besiktigare är bosatt, böra å landsbygden i allmänhet gäldas av statsmedel.

Men även i fråga om den ersättning, som å annan ort än stad, köping eller municipalsamhälle torde böra för varje ympad (eller besiktigad) person utgå till ympare (eller besiktigare) vid ympnings- eller besiktningsmöte eller vid ympning, som eljest företages på föranstaltande av hälsovårdsmyndighet, anser utskottet, att fullgiltiga skäl tala för, att jämväl nämnda särskilda ersättning bestrides av statsmedel. Härvid har utskottet bland annat haft för ögonen de fall, då vid utbruten epidemi vaccinering i stor utsträckning skulle påbjudas i en ort eller eljest där behöva förekomma. Då även eljest det skulle stå allmänheten öppet att i fall, som ovan åsyftats, fritt låta revaccinera sig, skulle alltså de

ifrågavarande utgifterna kunna komma att drabba olika kommuner ganska ojämnt.

Med avseende å de grunder, efter vilka ersättningen av statsmedel skulle utgå till ympare, har utskottet icke funnit något att erinra mot de uttalanden, som av departementschefen gjorts i den kungl. propositionen, dock att för resor av särskild ympare skälig jämkning uppenbarligen erfordras i resekostnads- och traktamentsersättning, som eljest kommer att utgå. Därest särskild besiktigare å någon ort blir anställd, lärer lämplig delning av den för varje ympad person utgående ersättningen böra ske mellan ympare och besiktigare.

Utskottet har av anförda skäl ansett sig böra biträda de ovanbemälda motionärernas förslag, såvitt angår landsbygden i allmänhet. Och har utskottet beräknat, att härav skulle föranledas en kostnadsökning å omkring 64,000 kronor, med vilket belopp alltså det i förutberörda särskilda proposition äskade anslaget till vaccinationens befrämjande skulle behöva höjas.

I angivna syfte har utskottet föreslagit erforderlig ändring i denna paragraf.

Den av utskottet vidtagna ändring i 4 mom. av denna paragraf är endast formell.

15 §.

I herrar *Stärners* och *Nilsons* samt *Jansons* och *Igels* motioner har yrkats, att vaccination ej må få utgöra villkor för inträde i vare sig enskilda eller statens skolor och läroanstalter.

Medicinalstyrelsen framhåller, att lika viktigt, som att staten underlättar ympningens fullgörande och svarar för, att densamma utföres å ett för individens hälsa oskadligt sätt, lika nödvändigt är det, att inseende utövas däröver, att det med åtgärden avsedda syftemålet verkligen vinnes. För detta ändamål måste en betryggande kontroll utövas, och denna förläggas lättast till intagningen i skolorna, vilken till tiden plägar sammanfalla med eller komma kort efter den tid, som nu föreslagits såsom gräns för tillåtelsen att vara oympad. Såsom allmän regel bör därför vidhållas det villkor för inträde i undervisningsanstalt, att intyg lämnas om fullgjord ympning, dock att i skolor, där intagningsplikt föreligger, såsom i folkskola, skola för dövstumma eller blindas, anstalt för sinnesslöa och i upptagningsanstalt för minderåriga förbrytare intagning ej må vägras på den grund, att skyddskoppympning enligt 2 § icke ägt rum. I fråga om barn, som sålunda intagas i sådan undervisningsanstalt, böra emellertid föreskrifter lämnas för vinnande av att ympning må kunna ske inom en kortare tid efter intagandet.

Redan i gällande reglemente för skyddskoppym্পningen i riket heter det också, att ingen må i allmän skola, läro- eller uppfostringsanstalt intagas, utan att vederbörligen styrkes, att den ifrågavarande personen antingen haft smittkoppor eller blivit med framgång vaccinerad, eller ock att vid förut verkställd ympning skyddskoppor icke uppkommit.

Med hänsyn till den stora betydelse, som den här åsyftade kontrollen i avseende å skyddskoppym্পningen måste anses äga, särskilt enligt det nu föreliggande förslaget, och då givetvis smittkoppsfaran bland skolbarnen även kräver behörig hänsyn, har utskottet ej funnit anledning till någon erinran mot det kungl. förslaget, i vad denna paragraf angår.

Utskottet har alltså icke kunnat biträda förutnämnda motioner i denna del.

20—25 §§.

I herrar *Stärners* och *Nilsons* samt *Jansons* och *Igels* motioner har yrkats, att, därest ansvarsbestämmelser komma att bibehållas, någon skärpning av de nu gällande icke må av riksdagen beslutas.

Likasom gällande reglemente för skyddskoppym্পningen upptager även det föreliggande förslaget vitesföreläggande såsom den åtgärd, vilken i fråga om barnympning skulle göra lagen i fråga effektiv. Något slag av handräckning för verkställande av ympning är, enligt vad som framgår av den kungl. propositionen, icke ifrågasatt. Ej heller utskottet anser sådan böra ifrågakomma. Vid åsidosättande av övriga föreskrifter om vaccinationsplikt är enligt det kungl. förslaget — utom beträffande vid krigsmakten fast anställda och värnpliktiga — bötesstraff ämnat att inträda, vilket för underlåtenhet att fullgöra ympningsplikt är satt till högst 50 kronor.

I förslaget är icke upptaget något straff för vid krigsmakten fast anställd eller värnpliktig, som underlåter honom enligt 3 § a), b) eller c) eller 4 § tredje stycket åliggande ympningsplikt. Då nämligen å dem strafflagen för krigsmakten är tillämplig, torde straff enligt denna vara avsett att inträda. Intagande även i nu förevarande lagstiftning av straffbestämmelse för nämnda fall skulle enligt allmänna regler i strafflagen för krigsmakten leda till, att vederbörande krigsman, som åsidosatte sin ympningsplikt, straffades efter det för varje fall strängare lagrummet.

Utskottet har emellertid ansett det så mycket mindre lämpligt, att de i strafflagen för krigsmakten upptagna straff, såvitt fråga är om fredsförhållanden, tillämpas i förevarande fall, som den ympningsplikt, vilken här avses, väsentligen tjänar även ett rent civilt och allmänt medborgerligt intresse. Endast beträffande krigsman, som tjänstgör vid

mobiliserad avdelning av krigsmakten eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, synes det utskottet påkallat, att den militära strafflagstiftningen gäller.

Då utskottet icke ansett sig böra för nu ifrågavarande fall föreslå någon avvikelse från den allmänna principen, att i fråga om brott, som begås under militärtjänstgöring, den militära rättegångsordningen skall gälla, har utskottet för vinnande av nämnda syfte ansett riktigast, att i strafflagen för krigsmakten inflyter en bestämmelse, att, om krigsman, som icke är i tjänstgöring vid mobiliserad avdelning av krigsmakten och som ej heller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, underlåter att fullgöra honom enligt lagen om skyddskoppypmpning åliggande skyldighet, straffes han såsom i sistnämnda lag stadgas. Samtidigt har bland fall, som enligt 21 § angivas såsom med straff belagda, upptagits även de, som avses i 3 § a) och b) samt 4 § tredje stycket av ifrågavarande lagförslag.

Den nu föreslagna ändringen i den år 1914 antagna strafflagen för krigsmakten har ansetts lämpligast böra ske sålunda, att nuvarande 127 och 128 §§, som avhandla samma slags brott, sammanslås till en paragraf med nummer 127 och utskottets ovanberörda förslag upptages i en ny § 128. I sammanhang härmed får utskottet erinra, att nämnda strafflag för krigsmakten träder i kraft den 1 januari 1916.

För övrigt synas varken vid jämförelse med gällande reglemente för skyddskoppypmpningen eller eljest de föreslagna påföljderna för överträdelse av den tillämnade lagens föreskrifter giva anledning till erinran.

De av utskottet föreslagna ändringarna i förslagets 22 § äro endast en följd av ändringen i 11 §.

Övergångsbestämmelserna.

Även den av utskottet härutinnan föreslagna ändring är blott en konsekvens av ändringen av 11 §.

På grund av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

1:o) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke kunnat i oförändrat skick av riksdagen bifallas, måtte, med avslag å herrar *Stärners* och *Nilsons*, *Jansons* och *Igels* samt *Roséns* och *Wawrinskys* motioner, i vad de avse vaccinationens ordnande på frivillighetens grund, i anledning av nämnda proposition och de i övrigt i ämnet väckta motioner för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Förslag

till

Lag om skyddskoppympning.

Med upphävande av nådiga reglementet för skyddskoppympningen i riket den 29 september 1853 ävensom av övriga mot vad här nedan stadgas stridande föreskrifter, förordnas som följer:

Om ympningsplikt.

1 §.

Till förekommande av smittkoppsjukdom och sådan sjukdoms spridning är envar pliktig att, i enlighet med vad i denna lag stadgas, undergå ympning med skyddskoppor (vaccination eller revaccination).

2 §.

Barn skall undergå skyddskoppympning senast under det kalenderår, då det fyller sex år.

3 §.

Oberoende av skyddskoppympning, som ägt rum enligt 2 §, åligger ympningsplikt:

a) dem, som börja fullgöra tjänstgöring på grund av fast anställning bland manskapet vid hären eller marinen;

b) värnpliktiga, som börja första tjänstgöring under fredstid för sin utbildning;

c) värnpliktiga, som inkallas till tjänstgöring för rikets försvar, om och i den omfattning Konungen prövar nödigt påbjuda ympning;

d) utländska jordbruksarbetare eller andra utlänningar, som inkomma i riket för att söka arbetsanställning, därest hälsovårdsmyndigheten anställning, därest hälsovårdsmyndigheten

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

å den ort, dit de inkommit eller där de vinna anställning, finner *skälig* anledning befara, att smittkoppsjukdom genom dem kan införas i riket, och därför förordnar om deras ympande; samt

e) den, som intages å tvångsarbetsanstalt.

digheten å den ort, dit de inkommit eller där de vinna anställning, finner anledning befara att smittkoppsjukdom genom dem kan införas i riket, och därför förordnar om deras ympande; samt

4 §.

Vid inträffad eller hotande smittkoppsepidemi må ympningsplikt påbjudas i den omfattning, som finnes erforderlig.

Beslut, som i första stycket sägs, meddelas av Konungens befallningshavande på framställning av vederbörande tjänsteläkare eller hälsovårdsmyndighet. I beslutet skola noggrannt angivas tid och område för ympningsplikten samt dess omfattning i övrigt.

För truppförband eller del därav eller för flottans station eller för flottavdelning meddelas beslut, varom här är fråga, av vederbörande chef.

Vid inträffad eller hotande smittkoppsepidemi må ympningsplikt påbjudas i den omfattning, som finnes erforderlig.

Beslut därom meddelas av Konungens befallningshavande på framställning av vederbörande tjänsteläkare eller hälsovårdsmyndighet. I beslutet skola noggrannt angivas tid och område för ympningsplikten samt dess omfattning i övrigt.

För truppförband eller del därav eller för flottans station eller för flottavdelning meddelas beslut, varom här är fråga, av vederbörande chef.

5 §.

1 mom. Ympningsplikt enligt denna lag *ärligger* icke den, som förut haft smittkoppor eller som tre gånger eller någon gång under de närmast föregående fem kalenderåren här i riket undergått vederbörig skyddskoppypmpning.

2 mom. Från skyddskoppypmpning skall den befrias, beträffande

1 mom. Ympningsplikt enligt denna lag *föreligger* icke *beträffande* den, som förut haft smittkoppor eller som tre gånger eller någon gång under de närmast föregående fem kalenderåren *eller senare* här i riket undergått vederbörig skyddskoppypmpning.

2 mom. Från skyddskoppypmpning skall den undantagas, som veder-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

vilken genom läkarintyg, avfattat enligt av medicinalstyrelsen meddelade föreskrifter, styrkes, att han icke utan men för hälsan kan undergå ympning.

Sådan befrielse gäller för ett år i sänder. Om efter nämnda tid ympningsplikt föreligger och *förlängd befrielse* från ympning sökes, skall *nytt läkarintyg* företes.

Befrielse, som nu sagts, meddelas, *vad angår* ympningsplikt enligt 3 § a), b) eller c) eller 4 § tredje stycket, av vederbörande chef, *vad angår* ympningsplikt enligt 3 § e), av direktören för anstalten *och eljest av vederbörande tjänsteläkare*.

6 §.

Den, som icke förut haft smittkoppor och som ej heller tre gånger eller någon gång under *det* närmast föregående *kalenderåret* här i riket undergått vederbörlig skyddskoppypning, må icke

- a) inskrivas å sjömanshus;
- b) vinna anställning vid tullverket eller vid den allmänna sjukvården eller vid hälsopolis;
- c) efter avlagd medicine kandidatexamen börja tjänstgöring vid sjukvårdsanstalt; eller
- d) antagas till elev vid undervisningsanstalt för barnmorskor eller vid sjuksköterskekurs.

(Utskottets förslag:)

börande ympare å ympnings- eller besiktningsmöte eller eljest vid av honom företagen undersökning finner till följd av sjukdom eller sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympningen eller beträffande vilken i sådant hänseende företes läkarintyg, avfattat enligt av medicinalstyrelsen meddelade föreskrifter.

Undantagande från ympning gäller för ett år i sänder. Om efter nämnda tid ympningsplikt föreligger och *förlängt undantagande* från ympning sökes, skall *ånyo undersökning ske eller nytt läkarintyg* företes om *förhållande, som förut nämnts*.

I fråga om ympningsplikt enligt 3 § a), b) eller c) eller 4 § tredje stycket meddelas *undantag* av vederbörande chef *och i fråga om ympningsplikt* enligt 3 § e) av direktören för anstalten.

6 §.

Den, som icke förut haft smittkoppor och som ej heller tre gånger eller någon gång under *de* närmast föregående *fem kalenderåren* eller *senare* här i riket undergått vederbörlig skyddskoppypning må icke

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Om ympare.

7 §.

1 mom. Skyddskoppypmpning må verkställas endast av den, som äger behörighet att utöva läarkonsten, eller av medicine kandidat, som fullgör värnpliktstjänstgöring och genomgått föreskriven undervisningskurs i skyddskoppypmpning.

2 mom. Utan hinder av vad i 1 mom. stadgas, må, där för viss ort eller för viss tid möjlighet saknas att på tillfredsställande sätt ordna skyddskoppypmpningen med anlitan- de allenast av ympare, varom ovan förmäles, jämväl annan lämplig person *av vederbörande hälsovårdsmyndighet* i den ordning, som stadgas i 8 §, antagas till ympare (särskild ympare).

Till särskild ympare må antagas allenast den, som genomgått föreskriven undervisningskurs i skyddskoppypmpning; och bör därvid i främsta rummet barnmorska ifrågakomma.

3 mom. Om antagna särskilda ympare samt deras tjänstgöringsområden och tjänstgöringstid skall anmälan av hälsovårdsmyndigheten göras hos tjänsteläkaren, Konungens befallningshavande och medicinalstyrelsen.

8 §.

1 mom. Civil tjänsteläkare må icke utan medicinalstyrelsens med-

7 §.

1 mom. Skyddskoppypmpning må verkställas endast av

a) den, som äger behörighet att utöva läarkonsten; och

b) medicine kandidat, som fullgör värnpliktstjänstgöring och genomgått föreskriven undervisningskurs i skyddskoppypmpning.

2 mom. Utan hinder av vad i 1 mom. stadgas, må, där för viss ort eller för viss tid möjlighet saknas att på tillfredsställande sätt ordna skyddskoppypmpningen med anlitan- de allenast av ympare, varom ovan förmäles, jämväl annan lämplig person i den ordning, som stadgas i 8 §, antagas till ympare (särskild ympare).

Till särskild ympare må antagas allenast den, som genomgått föreskriven undervisningskurs i skyddskoppypmpning; och bör därvid i främsta rummet barnmorska ifrågakomma.

8 §.

1 mom. Annan civil tjänsteläkare än förste provinsialläkare må

(Kungl. Maj:ts förslag:)

givande undandraga sig att vara ympare inom kommun, där han är bosatt.

2 mom. I stad, köping eller municipalsamhälle med egen tjänsteläkare eller i kommun, där civil tjänsteläkare eljest är bosatt, må, därest denne är pliktig åtaga sig att vara ympare, icke antagas särskild ympare, utan att Konungens befallningshavande, efter prövning att skyddskoppypningen icke kan ordnas på annat tillfredsställande sätt, sådant medgivit.

Dock må för område, inom vilket enligt 4 § skyddskoppypning påbjudits, hälsovårdsmyndigheten med vederbörande tjänsteläkares medgivande tillfälligt antaga särskild ympare.

3 mom. I andra fall, än i 2 mom. sägs, tillkommer det hälsovårdsmyndigheten att efter samråd med tjänsteläkaren i orten besluta, om särskild ympare skall för kommunen eller del därav antagas.

(Utskottets förslag:)

icke, utan att Konungens befallningshavande efter förste provinsialläkarens hörande det medgivit, undandraga sig att vara ympare inom sitt tjänstgöringsdistrikt.

Mom. 2. Har efter ty i 1 mom. sägs civil tjänsteläkare erhållit befrielse från att vara ympare, tillkommer det hälsovårdsmyndigheten att, med iakttagande av vad i 7 § stadgats, efter samråd med tjänsteläkaren antaga ympare för kommunen eller del därav.

3 mom. Utan hinder av vad i denna § stadgats, må för område, inom vilket enligt 4 § skyddskoppypning påbjudits, hälsovårdsmyndigheten med vederbörande tjänsteläkares medgivande tillfälligt antaga särskild ympare.

4 mom. Om antagna särskilda ympare samt deras tjänstgöringsområden och tjänstgöringstid skall

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

*anmälan av hälsovårdsmyndigheten
göras hos tjänsteläkaren, Konungens
befallningshavande och medicinal-
styrelsen.*

Om ympämne.

9 §.

1 mom. Skyddskoppympning skall ske med animalt ympämne (animal vaccin).

2 mom. Skulle vid något tillfälle animal vaccin i tillräcklig mängd icke stå till buds, äger medicinalstyrelsen förordna, att ympning jämväl med humaniserat ympämne må äga rum under iakttagande av de försiktighetsmått, som styrelsen aktar nödigt föreskriva.

Sådan ympning må icke verkställas av annan ympare, än som omförmäles i 7 § 1 mom., och ej heller företagas *mot bestridande* av den ympningspliktige eller dennes målsman.

3 mom. Om tillhandahållande och försäljning av animal vaccin förordnar Konungen på framställning av medicinalstyrelsen.

2 mom. Skulle vid något tillfälle animal vaccin i tillräcklig mängd icke stå till buds, äger medicinalstyrelsen förordna, att ympning jämväl med humaniserat ympämne må äga rum under iakttagande av de försiktighetsmått, som styrelsen aktar nödigt föreskriva.

Sådan ympning må icke verkställas av annan ympare, än som omförmäles i 7 § 1 mom., och ej heller företagas *utan särskilt medgivande* av den ympningspliktige eller dennes målsman.

Om skyddskoppympningens verkställande och anordnande.

10 §.

Föräldrar, förmyndare eller annan, som det åligger att hava vård om person, för vilken plikt att undergå ympning föreligger, svare för att denne befordras till föreskriven ympning.

11 §.

1 mom. Efter undergången ympning skall, för utrönande av dess resultat, den ympade besiktigas av

11 §.

1 mom. Efter undergången ympning skall, för utrönande av dess resultat, den ympade besiktigas av

(Kungl. Maj:ts förslag:)

vederbörande ympare, som äger här-
för utsätta tid och plats; dock är
den, som på grund av stadgandet
i 4 § undergått ympning, befriad
från sådan besiktning.

(Utskottets förslag:)

vederbörande ympare, som äger här-
för utsätta tid och plats; dock är
den, som på grund av stadgandet
i 4 § undergått ympning, befriad
från sådan besiktning.

*Föreligger för annan ort än stad,
köping eller municipalsamhälle med
egen tjänsteläkare behov att för be-
siktning, varom ovan sägs, anlita
annan än vederbörande ympare, och
är den sistnämnde legitimerad läkare,
må efter hans medgivande sådan sär-
skild besiktigare antagas av hälso-
vårdsmyndigheten.*

*Till särskild besiktigare må an-
tagas endast den, som enligt vad i
7 § sägs, är behörig att verkställa
skyddskoppympning.*

*Särskild besiktigare skall om verk-
ställd besiktning och dess resultat oför-
dröjligen insända bevis till ymparen.*

2 mom. Visar sig vid besiktning, att skyddskoppympningen icke
slagit an, skall ympningen upprepas sist inom ett år från den förra
ympningen. Slår ympningen ej heller då an, anses vederbörlig skydds-
koppympning ändock hava ägt rum.

3 mom. Det åligger ympare att, efter avslutad ympning, som av
hälsovårdsmyndighet anordnats, för varje ympad person kostnadsfritt
utfärda intyg, enligt av medicinalstyrelsen fastställt formulär, om ymp-
ningen och dess resultat.

Har ympning ägt rum enligt 2 §, är ymparen dock icke pliktig
att utan särskild begäran utfärda intyg, som nu sagts.

Vid ympning, som förrättas på grund av stadgandet i 3 § a), b)
eller c) eller varom beslut meddelats enligt 4 § tredje stycket, skall an-
teckning om ympningen och dess resultat göras i den ympades inskriv-
ningsbok eller i däremot svarande bok.

12 §.

1 mom. I stad, köping eller municipalsamhälle med egen tjänste-
läkare åligger det hälsovårdsmyndigheten att, efter ty lämpligast prövas,
anordna skyddskoppympning för allmänheten.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

2 mom. Å landet i övrigt bör skyddskoppymplingen i den omfattning, som befinnes möjlig, företagas å ympnings- och besiktningsmöten.

Plan för dylika möten uppgöres av hälsovårdsmyndigheten i samråd med vederbörande ympare och underställes, när ymparen är civil tjänsteläkare, förste provinsialläkaren i länet för fastställelse.

Hälsovårdsmyndigheten har att för mötet upplåta lämplig lokal, där så erfordras, belyst och uppvärmd.

3 mom. Skyddskoppympling enligt 3 § a), b), och c) ävensom ympning, som påbjudits enligt 4 § tredje stycket, anordnas av vederbörande chef. Om ympning enligt 3 § e) föranstaltar direktören för anstalten.

13 §.

1 mom. Skyddskoppympling, som verkställes å ympnings- och besiktningsmöte eller eljest på föranstaltande av hälsovårdsmyndighet, ävensom ympning, varom förmäles i 3 § eller varom beslut meddelats enligt 4 § tredje stycket, är avgiftsfri för den ympade.

2 mom. För inställelse såsom ympare vid ympnings- och besiktningsmöte å annan ort, än i 12 § 1 mom. sägs, utgår till civil tjänsteläkare, som icke är där bosatt, resekostnads- och traktamentsersättning av statsmedel enligt grunder, som Konungen föreskriver.

Härjämte är läkaren berättigad till ersättning med belopp, som Konungen bestämmer, för varje vid sådant möte ympad person, vilken ersättning skall bestridas av vederbörande kommun.

3 mom. För annan av hälsovårdsmyndighet anordnad skyddskoppympling, än i 2 mom. sägs, utgår ersättning till ymparen av vederbörande kommun i enlighet med träffat avtal.

2 mom. Verkställes å annan ort, än i 12 § 1 mom. sägs, skyddskoppympling å ympnings- eller besiktningsmöte eller eljest på föranstaltande av hälsovårdsmyndighet, utgår till ympare eller besiktigare för varje ympad eller besiktigad person, för vilken ympningen enligt 1 mom. är avgiftsfri, ersättning av statsmedel med belopp, som Konungen bestämmer. Ympare eller besiktigare, som icke är bosatt å orten, äger därjämte rätt till resekostnads- och traktamentsersättning av statsmedel enligt grunder, som Konungen föreskriver.

3 mom. För skyddskoppympling, som enligt 1 mom. härövan är avgiftsfri för den ympade, utgår å ort, som i 12 § 1 mom. sägs, ersättning till ymparen av vederbörande stad, köping eller municipalsamhälle i enlighet med träffat avtal.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

4 mom. Har staten eller kommun fått vidkännas särskild kostnad för ympning, varom stadgas i 3 § d), är arbetsgivare, med vilken han därförut träffat avtal om arbetsanställning, pliktig gottgöra sådan kostnad.

(Utskottets förslag:)

4 mom. Har staten eller kommun fått vidkännas särskild kostnad för ympning, varom stadgas i 3 § d), är arbetsgivare, med vilken arbetaren därförut träffat avtal om arbetsanställning, pliktig gottgöra sådan kostnad.

Om kontrollen över skyddskoppym্পningen.

14 §.

1 mom. Ympare skall göra anteckning om varje av honom utförd ympning i en, enligt av medicinalstyrelsen fastställt formulär, förd ympningsjournal.

2 mom. Före den 10 januari varje år skall uppgift om ympning, som under tiden från och med den 1 januari till och med den 31 december nästföregående år ägt rum på grund av stadgandet i 2 §, genom utdrag av ympningsjournalen av ymparen insändas till vederbörande pastorsämbete, som därefter ofördröjligen skall i församlingsboken, med ledning av utdraget, göra anteckning om sålunda fullgjord ympningsplikt.

Sedan dylik anteckning ägt rum, skall utdraget sist den 31 januari samma år av pastorsämbetet insändas till vederbörande tjänsteläkare.

15 §.

1 mom. I allmän eller enskild skola eller läro- eller uppfostringsanstalt må icke till undervisning eller vård mottagas lärjunge, som icke undergått skyddskoppym্পning eller på grund av 5 § är därifrån befriad; dock att lärjunge på grund därav, att han icke undergått skyddskoppym্পning, ej må förmenas inträde i folkskola, dövstumskola eller anstalt för blindas eller för sinnesslöas och intagande i tvångsuppfost-

1 mom. I allmän eller enskild skola eller läro- eller uppfostringsanstalt må icke till undervisning eller vård mottagas lärjunge, som icke undergått skyddskoppym্পning eller på grund av 5 § är därifrån undantagen; dock att lärjunge på grund därav, att han icke undergått skyddskoppym্পning, ej må förmenas inträde i folkskola, dövstumskola eller anstalt för blindas eller för sinnesslöas och intagande i tvångs-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

ringsanstalt efter domstols förordnande ej heller av sådan grund förvägras.   uppföstringsanstalt efter domstols förordnande ej heller av sådan grund förvägras.

2 mom. När årligen förteckning upprättas över de barn inom skoldistriktet, vilka under året inträda i den för skolgång bestämda åldern, åligger det pastorsämbete att i förteckningen för varje barn göra anteckning därom, huruvida barnet undergått skyddskoppympning.

3 mom. Sist inom en månad, sedan barnen intagits i skolan, skall skolrådet anmana föräldrar eller andra, som vården om de barn, vilka ej undergått skyddskoppympning, åligger, att ombesörja, att sådan ympning inom en månad efter anmaningen verkställles.

Skolrådet skall därefter, så snart ske kan, till hälsovårdsmyndigheten i kommunen insända förteckning dels å de i skolan intagna barn, som, oaktat anmaningen, icke inom föreskriven tid undergått skyddskoppympning, dels ock å de skolpliktiga men icke i skolan intagna barn, som icke undergått sådan ympning, ävensom uppgift om sistnämnda barns uppehållsort.

4 mom. Efter mottagande av sådan förteckning, som i 3 mom. sägs, skall hälsovårdsmyndigheten beträffande de barn, vilka uppehålla sig inom kommunen, själv övervaka, att dessa befordras till skyddskoppympning, samt beträffande de barn, som vistas å annan ort, göra anmälan hos hälsovårdsmyndigheten därstädes, som därefter har att tillse, att skyddskoppympning behörigen äger rum.

16 §.

Föreligger för stad anledning till avvikelse från de i 14 och 15 §§ givna kontrollbestämmelser, må medicinalstyrelsen, på framställning av hälsovårdsmyndigheten eller stadsfullmäktige, medgiva de ändringar eller undantag, som finnas påkallade och icke försvåra kontrollen över skyddskoppympningen i övrigt.

Om tillsynen över skyddskoppympningen.

17 §.

Högsta tillsynen över skyddskoppympningen i riket tillkommer medicinalstyrelsen i enlighet med den för styrelsen gällande instruktion.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Tillsynen över skyddskoppym্পningen av värupliktiga eller vid krigsmakten fast anställda tillkommer i samråd med medicinalstyrelsen arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, vad beträffar hären, och marinöverläkaren, vad angår marinen.

18 §.

Konungens befallningshavande har att vaka däröver, att hälsovårdsmyndigheterna i länet fullgöra vad dem åligger med hänsyn till skyddskoppym্পningen, för vilket ändamål Konungens befallningshavande jämväl, då sådant finnes av nöden, äger förelägga lämpliga viten.

19 §.

Beträffande förste provinsialläkares, provinsial- eller extra provinsial-, stads-, köpings- och municipalläkares åligganden med avseende å skyddskoppym্পningen stadgas i gällande läkarinstruktion.

Föreskrifter i avseende å lagens efterlevnad.

20 §.

Underlåter någon, som är ansvarig för fullgörande av den i 2 § omförmälda ympningsplikt, att uppfylla vad honom sålunda åligger, äger hälsovårdsmyndigheten att medelst föreläggande av viten, som tillhopa ej må överstiga tjugu kronor, tillhålla den försumlige att fullgöra sin skyldighet. Tredskas han ändock, må myndigheten anmäla förhållandet hos Konungens befallningshavande, som äger att vid förhöjda viten giva enahanda föreläggande.

21 §.

Underlåter någon att fullgöra ympningsplikt, som på grund av 4 § första och andra styckena ålagts, eller att till undergående av sålunda ålagd ympning befordra annan, för vars befordrande till ympning han enligt 10 § ansvarar,

21 §.

Underlåter någon att fullgöra ympningsplikt, som på grund av 4 § ålagts, eller att till undergående av sålunda ålagd ympning befordra annan, för vars befordrande till ympning han enligt 10 § ansvarar,

(Kungl. Maj:ts förslag:)

eller underlåter ympningsplik-
tig, som i 3 § d) omförmäles, att full-
göra sin ympningsplikt,

straffes med böter från och med
fem till och med femtio kronor.

Lag samma vare, om ledamot
av styrelse för skola eller läro- eller
uppföstringsanstalt, eller, där sådan
styrelse ej finnes, vederbörande före-
ståndare i strid mot vad i 15 § 1
mom. stadgas i skolan eller anstalten
intager lärjunge, vilken icke må
där mottagas,

eller om någon i strid mot vad
i 6 § stadgas anställer eller mot-
tager person, som där omförmäles.

Ej må straff enligt denna §
tillämpas, där förseelsen enligt all-
männa strafflagen bör beläggas med
strängare straff.

(Utskottets förslag:)

eller underlåter ympningsplik-
tig, som i 3 § a), b) eller d) omför-
mäles, att fullgöra sin ympningsplikt,

straffes med böter från och med
fem till och med femtio kronor.

Lag samma vare, om ledamot
av styrelse för skola eller läro- eller
uppföstringsanstalt, eller, där sådan
styrelse ej finnes, vederbörande före-
ståndare i strid mot vad i 15 § 1
mom. stadgas i skolan eller anstalten
intager lärjunge, vilken icke må där
mottagas,

eller om någon i strid mot vad
i 6 § stadgas anställer eller mot-
tager person, som där omförmäles.

Ej må straff enligt denna §
tillämpas, där förseelsen enligt all-
männa strafflagen bör beläggas med
strängare straff.

22 §.

1 mom. Verkställer någon skyddskoppympning, utan att vara därtill
behörig, straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra
kronor.

2 mom. Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för för-
seelse, som i 1 mom. sägs, fortsätter samma förseelse, skall, när han
varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång åtal emot honom ägt
rum och han därav undfått del, fällas till de böter, som för sådan för-
seelse äro stadgade.

3 mom. Visar ympare vid
skyddskoppympnings verkställande
eller eljest vid fullgörande av vad
honom enligt denna lag åligger
vårdslöshet, oförstånd eller oskick-
lighet, straffes med böter från och
med 5 till och med 100 kronor, där

3 mom. Visar ympare eller
besiktigare vid skyddskoppsympnings
verkställande eller eljest vid fullgö-
rande av vad honom enligt denna
lag åligger vårdslöshet, oförstånd
eller oskicklighet, straffes med böter
från och med 5 till och med 100

(Kungl. Maj:ts förslag:)

ej förseelsen är belagd med strängare straff enligt allmänna strafflagen.

(Utskottets förslag:)

kronor, där ej förseelsen är belagd med strängare straff enligt allmänna strafflagen.

23 §.

Förseelse mot denna lag hör under allmänt åtal.

24 §.

Åtal för förseelse mot denna lag anhängiggöres vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare, och, där sådan ej finnes, vid allmän underrätt i den ort, där förseelsen skett.

25 §.

Böter och viten, som enligt denna lag åläggas, tillfalla kommunens kassa. Saknas tillgång till böternas eller vitenas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Om besvär m. m.

26 §.

Över beslut, vilka enligt denna lag ankomma på Konungens befallningshavande eller hälsovårdsmyndighet, må besvär anföras, över Konungens befallningshavandes beslut hos Konungen inom tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd, samt över hälsovårdsmyndighets beslut hos Konungens befallningshavande inom tid, som är stadgad för överklagande, i stad, av stadsfullmäktiges och, på landet, av kommunalstämmas beslut; dock länder beslutet, utan hinder av besvär, till efterrättelse, intilldess annorlunda kan vara vederbörligen förordnat.

27 §.

Med hälsovårdsmyndighet förstås i denna lag hälsovårdsnämnd eller, där sådan ej finnes, kommunalnämnd.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1916;

dock att Konungen äger förordna, att 3 och 4 §§, helt eller delvis, jämte de bestämmelser i övrigt, som därmed sammanhånga, skola dessförrinnan å dag, som Konungen bestämmer, träda i kraft.

Skyddskoppypmpning, verkställd i enlighet med nådiga reglementet för skyddskoppypmpningen i riket den 29 september 1853, gäller såsom vore den förrättad enligt denna lag.

Beträffande ympning, som enligt nämnda reglemente skall ske under år 1915, skola de i 8, 11, 12, 13 och 15 §§ i reglementet givna kontrollbestämmelserna tillämpas; dock att stadgandena om föreläggande av vite ej må tillämpas, sedan denna lag trätt i kraft. Föreläggande av vite, som redan dessförrinnan ägt rum, vare förfallet, där ej vitet före den 1 januari 1916 blivit utdömt genom utslag, som vunnit laga kraft eller ej överklagat varder.

Det åligger vederbörande hälsovårdsmyndighet att i god tid före den 1 januari 1916 vidtaga på densamma enligt denna lag ankommande åtgärder för ordnande efter nämnda tid av skyddskoppypmpningen inom kommunen eller samhället.

Vid lagens utfärdande anställd ympare, som varken är jämlikt 7 § 1 mom. behörig att verkställa skyddskoppypmpning eller kan enligt 7 § 2 mom. antagas till särskild ympare, må dock kunna till särskild ympare antagas, om vederbörande tjänsteläkare härtill lämnar medgivande.

Vid lagens utfärdande anställd ympare, som varken är jämlikt 7 § 1 mom. behörig att verkställa skyddskoppypmpning eller kan enligt 7 § 2 mom. antagas till särskild ympare, må dock kunna till särskild ympare eller besiktigare antagas, om vederbörande tjänsteläkare härtill lämnar medgivande.

2:o) att riksdagen måtte, under förutsättning att riksdagen antager förslag till lag om skyddskoppypmpning, för sin del antaga följande

Förslag

till

Lag

om ändring av 127 och 128 §§ i strafflagen för krigsmakten
den 23 oktober 1914.

Häriigenom förordnas, att 127 och 128 §§ i strafflagen för krigsmakten den 23 oktober 1914 skola erhålla följande ändrade lydelse:

127 §.

Där någon för obehörig uppenbarar sådana handlingar, avbildningar eller andra föremål eller sådana sakförhållanden, vilkas uppenbarande för främmande makt kan skada rikets försvar och som han vet böra hemliga hållas, eller obehörigen sätter sig i besittning av hemlighet, varom nu är sagt, då skall vid straffets bestämmande efter allmän lag brottet anses vara begånget under försvårande omständigheter.

Vad i 1 mom. är stadgat gälle ock, om någon gör försök till brott, som där sägs, och försöket är i allmän lag med straff belagt.

128 §.

Underlåter krigsman, som icke är i tjänstgöring vid mobiliserad avdelning av krigsmakten eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, att fullgöra honom enligt lagen om skyddskoppympning åliggande ympningsplikt, straffes så som där sägs.

3:o) att de i anledning av förevarande proposition väckta motionerna, därest de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, ej måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 16 maj 1915.

På utskottets vägnar:

H. BIÖRKLUND.

Reservationer.**Beträffande utskottets hemställan under 1:o).***Vid 2 §.*Herr *Almer* har hemställt,

att ordet »sex» måtte utbytas mot ordet »två».

Till stöd härför har anförts:

»Såsom skäl för denna min hemställan får jag åberopa de skäl, som anförts i min å sid. 2 i detta betänkande återgivna motion. Det torde för övrigt böra framhållas, att genom vaccinationstidens framflyttning, på sätt som utskottet föreslår, de ovaccinerades antal på ett högst betänkligt sätt ökas, och att denna ökning sker just bland dem, som äro mest mottagliga för smittkoppor. Sagda ökning skulle enligt 1911 års folkmängdsstatistik representera en summa av 488,751 barn.»

Herrar *Hult* och *Vennerström* hava anfört:

»Då vi ansett, att ett tillmötesgående bör visas de medborgare, som på grund av övertygelse om skyddskoppympningens skadlighet bestämt vägra att skyddskoppympa sina barn, hava vi påyrkat införande av en bestämmelse i denna riktning.

Vid övervägande av frågan, till vilken myndighet föreskriven anmälan bör göras, hava vi stannat för herr Erikssons i Grängesberg förslag, nämligen att densamma skall avlämnas skriftligen till pastor i församlingen. För att emellertid i någon mån förekomma, att även i sådana fall, då ingen övertygelse i saken förefinnes, den bekvämare utvägen väljes att insända anmälan till pastor i stället för att låta skyddsympa barnet, hava vi ansett att föreskrift bör lämnas därom, att anmälaren skall *personligen* till pastor avlämna sin skriftliga anmälan.

Vi tillåta oss sålunda hemställa,

att 2 § måtte erhålla följande lydelse:

2 §.

1 mom. Barn skall undergå skyddskoppympning senast under det kalenderår, då det fyller sex år.

2 mom. Ympningsplikt enligt 1 mom. föreligger icke i det fall, att endera av barnets föräldrar eller barnets målsman inom tiden för ympningsplikts fullgörande vid personlig inställelse hos pastor i församlingen avgivit skriftlig försäkran på heder och samvete, att han anser skyddskoppympningen kunna medföra skada för barnets hälsa.»

Vid 3 §.

Herrar *Hult* och *Vennerström* hava hemställt,

att riksdagen, med bifall till herr Erikssons i Grängesberg, motion beträffande a) och b) i denna paragraf, måtte besluta, att paragrafen skall erhålla följande lydelse:

3 §.

Oberoende av skyddskoppympning, som ägt rum enligt 2 § 1 mom., åligger ympningsplikt:

a) värnpliktiga, som inkallas till tjänstgöring för rikets försvar, om och i den omfattning Konungen prövar nödigt påbjuda ympning;

b) utländska jordbruksarbetare eller andra utlänningar, som inkomma i riket för att söka arbetsanställning, därest hälsovårdsmyndigheten å den ort, dit de inkommit eller där de vinna anställning, finner anledning befara att smittkoppsjukdom genom dem kan införas i riket, och därför förordnar om deras ympande; samt

c) den, som intages å tvångsarbetsanstalt.

Vid 5 §.

Herrar *Hult* och *Vennerström* hava yrkat,

att sådan ändring måtte ske i 2 mom. sista stycket av denna paragraf, som föranledes av deras hemställan beträffande 3 §.

Vid 6 §.

Herrar *Hult* och *Vennerström* hava yrkat,

att riksdagen måtte, med bifall till herr Erikssons i Grängesberg motion i denna del samt herrar Thores och Bengtssons i Göteborg motioner, antaga följande lydelse av denna paragraf:

6 §.

Den, som icke förut haft smittkoppor och som ej heller tre gånger eller någon gång under de närmast föregående fem kalenderåren eller senare här i riket undergått vederbörlig skyddskoppypning må icke

a) vinna anställning vid den allmänna sjukvården eller vid hälsopolis;

b) efter avlagd medicine kandidatexamen börja tjänstgöring vid sjukvårdsanstalt; eller

c) antagas till elev vid undervisningsanstalt för barnmorskor eller vid sjuksköterskekurs.

Herr *Löwegren* har instämt i berörda yrkande, i vad angår tullpersonalens revaccinationsplikt.

Vid 11 och 12 §§.

Herrar *Hult* och *Vennerström* hava yrkat,

att, vid bifall till deras hemställan under 3 §, därav påkallad ändring måtte ske i 11 § 3 mom. sista stycket och 12 § 3 mom.

Vid 14 §.

Herr *Almer* har såsom en följd av den av honom föreslagna ändringen i 2 § hemställt,

att till denna paragraf måtte fogas ett nytt mom. 3 av denna lydelse:

»Senast den 1:sta mars skall pastorsämbetet till hälsovårdsmyndighet överlämna förteckning över 'överåriga ovaccinerade' barn den 31 december föregående år.»

samt att ytterligare ett 4:e mom. av följande lydelse måtte inflyta i paragrafen:

»Efter mottagandet av sådan förteckning, som i mom. 3 sägs, skall hälsovårdsmyndigheten övervaka att å förteckningen upptagna barn befordras till skyddskoppypmpning.»

Vid 15 §.

Herrar *Hult* och *Vennerström* hava såsom en följd av deras yrkande under 2 § hemställt,

att första momentet av denna paragraf måtte erhålla följande lydelse:

1 mom. I allmän eller enskild skola eller läro- eller uppfostringsanstalt må icke till undervisning eller vård mottagas lärjunge, som icke undergått skyddskoppypmpning eller på grund av 2 § 2 mom. eller 5 § är därifrån undantagen; dock att lärjunge på grund därav, att han icke undergått skyddskoppypmpning, ej må förmenas inträde i folkskola, dövstumskola eller anstalt för blinda eller för sinnesslöa och intagande i tvångsuppfostringsanstalt efter domstols förordnande ej heller av sådan grund förvägras.

Vid 21 §.

Herrar *Hult* och *Vennerström* hava yrkat,

att den ändring måtte ske i utskottets förslag rörande denna paragraf, som påkallas i händelse av bifall till deras yrkande under 3 §.

Beträffande utskottets hemställan under 2:o).

Herrar *Hult* och *Vennerström* hava i händelse av bifall till deras yrkande under 3 § härovan, yrkat

att utskottets hemställan under denna punkt icke måtte av riksdagen bifallas.